Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера дения • ШИНАРА, 21 май, 1974 шу. • № 61 (5351). • Мах 2 кеп.

Вай мохк кийчлуш ба ший Iаьдала лакхехьарча органа депутаташ харжа. Халкъо ший кандидаташ баьчарна юкъе эггара хьалха цIи яьккхай партеи правительстван кулгалхой. Цо къаьгта тешал ду советски халкъо партин цуй кулгалхойн лоархIаши сийдеши хилара.

СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ баь Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дIаоттабаьб балха тIа а общественни вахаре а шоашкара хьоккхам гойташ, дикагIчарва юкъе дикагIбараш. Царна юкъе ба аргунски «Пищемаш» завода слесарий бригадир Бисултанов Жамлайла, Мескер-Юртовски юкъерча школа директор Демильханова Мария Зяудиновна, Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхоза тракторно-кхаш леладеча бригада бригадир Алакаев Хьамзат, «Октябрьнефть» НГДУ оператор Бреславский Борис Иванович, Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка Даурбекова ТIахIира Зина, иштта кхыбараш.

Хьамсарча Коммунистически партена, Советски правительствана гонахьа айхха кхотабенна, цар чурен арахьарен политика дег тIара хьаллоацаш, КПСС XXIV съездо оттаяь Iалаьмате йоккха программа кхоачашъяра шоай низ ца кхобеш къахьегача хьале болх советски нах хургдолча хоржамашка.

ХАЛКЪА КАНДИДАТАШ

ХIанз ший кердача ханах еннай хоржамий кампани. Мехка дIахьош да кандидаташ шоай харжархоща вIашагIбетталулга. Укх деношка Грозне, Гудермесе, Назране, кхычахьа хиннача харжархой собранешка шоай харжархоща вIашагIкхийтар СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Семен Семенович Апряткин, Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка Даурбекова ТIахIира Зина, аргунски «Пищемаш» завода слесарий бригадир Бисултанов Жамлайла.

ВIашагIкхийттараша шоай кандидаташ боккхача безамца тIа а ийцар, дега тоам хулаш цар къахьегама, общественни вахара наькъех а дийцар. Харжархоша шоай кандидашта тIадехк бахача кхьа хьалаш тоадара де деза гIулакхаш, 16-ча июне хоржамаш хулча дийнахьа шоаш [illegible]ссане а царна тIехьа кхадж тоссаргхиларах тешам а белар.

Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташ хилара тарра харжа оттабаьрашта юкъе ва мугIарера болхло, хьехархо, тIема гIулакх дер, партийни болхло, культура деятель, хьехархо.

Лакхехьарча Совете шоай къонгаши мехкарийн бохийт ленински парте керда общество хьалъяра ихьа дезал а баь вIашагIтехача дукххача къамий Советски Союза вежарашха долча дерригача халкъаша.

КПСС XXIV съездо оттаяь мохк социально-экономически дегIабара Iалаьмате йоккха программа кхоачашъеш вай парте чIоагIале лувц болхлоша, колхозхоша, интеллигенце политически сакхетамца хьакхоллачох. Городеи юртеи беррига къахьегамхой производствана, паччахьалкхени общественни гIулакхашта доал дара тIаберзабар коммунизм хьалъеча хIанзарча ханарча керттерча лостамех цаI ба. Эрий даьда лаьтташ карадерзадаь 20 шу дизара хетаяь Алма-Ате хиннача торжественни заседане ше къамаьл деш новкъоста Леонид Ильич Брежнева аьлар: «ХIанз парте экономика дIахо айяра а халкъа боахама доал дара система эргайоахаш тоаяра а декхараш кхоачашдеча хана, къаьстта лоархIам болаш да къахьегамхой доал дара гIулакха юкъе хьинарегIа дакъа лацара юкъеозар, цу гIулакха цар опытахи хьаькъалахи бизагIа пайда эцар. Из хьадоагIаш да бокъонца йола демократизм, дерригa паччахьалкхен гIулакхаш къестадеча наха дакъа лацар шийх доаллача вай общественни системагара».

Советаш, къаьстта аьлча, хIанз вай харжа кийчлуш дола цуй лакхехьара орган а халкъа юкъарча паччахьалкхен политически лард я.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето вай мехка берригача харжархошка, гражданашка даьча Кхайкарал тIа маадлара хьалхагIа а санна, парте боацарашца айхха, цхьан мугIаре а этта йода вай ленински парте хоржамашка. Коммунистийн парте боацарийн блок—из я партеи халкъеи йохаргйоаца цхьоагIа, советски общество айхха кхотаеннaлга къаьгта гойтар.

ХIанзара хоржамаш дергда белгала йолча хана, КПСС XXIV съезда решенеш а идеяш а чакхъяхаро наьха дегаш айдаьча хана. «Аккхарел хьалхагIа хоржамаш хиначул тIехьагIа дIаяхача юкъагIа даьрий итогаш еш, — йоах Кхайкарал тIа, — йиззача бокъонагIа ала йиш йолаш да: парте кийчбаь чурча политика никъ, нийслагIча пятилетка план, съездо тIаийца машара Программа толаме чакхйоахаш я. Парте оарцагIдаьхад вай обществах доахка Iалаьмате доккхий творчески низаш. Советски наха хьинаре хьийгача къих коммунизм хьалъяра дерригача лостамашка керда коталонаш яхарца беркат даьлар.

Советски нах курал а еш хьежаш ба дIадахача дияъ шера шоаш хьабенача коталоний наькъага.

Тахан хоржамашка кийчлуш советски наха дег чу дувшаш тIаийцад Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Кхайкарала тIара дешаш:

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ! КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА БЕРРИГА ГРАЖДАНАШ ТIАХЬЕХ СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДЕЧА ДИЙНАХЬА КОММУНИСТИЙН ПАРТЕ БОАЦАРИЙН БЛОКА КАНДИДАТАШТА ТIЕХЬА КХАДЖ ТАССАРА. МАССАНЕ А ЦХЬА БАРТ БОЛАШ КХАДЖ ТАССАРО КХЫ ЩIАЬКХА А КЪАЬГТА ГОЙТАРГДА ПАРТЕИ СОВЕТСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ ЧУРА А АРАХЬАРА А ПОЛИТИКА ОАШ КЪОАБАЛЪЕЛГЕИ ХЬАЛЛОАЦИЛГЕИ, КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА IАЛАЬМАТЕ ЙОККХИЙ ПЛАНАШ КХОАЧАШЪЯРА ТIЕХЬА ДIАХО А ШОАШ КХО ЦА ДЕШ КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ ШО КИЙЧА ХИЛАР!

Советски халкъи Коммунистически партии цхьоагIо йолаш да. Цудухьа харжархоша берригаш раьза а болаш тIаийцар коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта—халкъа кандидаташта тIехьа кхадж тассара парте баь тIахьехам.

КПСС Центральни Комитетеи, СССР Министрий Советеи, ВЦСПС-еи

138 миллион совгIча саго дакъа а лоацаш Ерригсоюзни коммунистически субботник хилар 1974 шера 20 апреле. Цу дийнахьа шоай хьинар ца кходеш къахьийгар советски наха промышленносте, юрта боахаме, гIишлошъеча, транспорте, халкъа боахама кхьча доакъошка а хIаьта иштта городаши юрташи цIенъеча - хозъеча а. ХьалххагIе и даьча лоархIамагIа, дерригa даьккхар а пятилетка фонде дIачуденнар а 200 миллион совгIа сом да. Хьаяьй 683 миллион сома маьха промышленни продукци.

Башха - дика традици а паргIатача къахьегама цIей а хинна дIаэттача Ерригсоюзни субботнико къаьгта хьахьекхар советски халкъа боккха сакхетам, лоарзагIа даргдоацаш из Ленина васкета тешаме хилар, Коммунистически партена гоннахьа айхха кхотаденна хилар, КПСС XXIV съезда исторически решенеш тешаме кхоачашъе, 1974 шера план ханал хьалха кхоачаши тIеххкоачаийн елга Iалашде лаьрхIа къахьегамхой хилар.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о дег тIара баркал оал болхлошта, колхозхошта, инженерию - технически балхаш дерашта, гIулакхерча наха, къахьегама ветеранашта, Советски Эскарен Флотен тIемахошта, дешархошта — коммунистически субботнике дакъа мел лаьцарашта.

Субботник дарах хьатIадена ахча нанали бераш лораделга дIахо тоадара а лакха квалификаци йола болхлой халкъа боахама дукхагIа кийчбар духьа юкъерча профессионально - технически училищай комплексаш дукхагIа хьалъяра а чакхйоахача мероприятешка дохийтаргда.

ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕРИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАРАША РЕСПУБЛИКА БЕРРИГАЧА ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕРАШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

НийслагIча пятилетка эггара бехктокхаме ха я хIанзаръяр юрта боахама къахьегамхошта — укх шера къоастам бергба малагIча хьоккхамашца вай чакхйоаккхаргья ер пятилетка.

ЦIаккха ца хиннача тайпара шера яьржай вай мехка социалистически яхь. «Хьинаре къахьегарца Iалашде нийслагIча пятилетка диьлагIча шера планови заданеши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашделга!» аьнна КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал дог раьза долаш хьал а лаьца къахьегаш ба вай мехка миллионаш къахьегамхой.

Соахка хиннарел дукхагIа да укх шера де белгалдаьраш. Пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъе тешаме лард йоллара овсаре къахьегаргдолаш гуча а йоах юкъе а кхувла керда резерваш.

1970 шера йоаккхаш хинначунца нийсдича тхьамка бедал 1975 шера цкъан ахаззел дукхагIа яккха белгалдаьа КПСС XXIV съезда Директиваш тIа.

Вай республика тхьамка леладераша толамца кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча кхаь шера паччахьалкхенга тхьамка бедая йохкара планаш. ПланагIа 3900 тонн йохка езача паччахьалкхенга ехкар 4415 тонн я. Укх шера паччахьалкхенга 15 эзар центнер тхьамка бедал йохка декхарийла я вай республика.

Из кхоачашдара 1300 гектара тIа тхьамка дIаде деза, хIаьта гектара хьувкъам 11,5 центнер хилийта беза.

Тхьамка дукхагIа даккхара эггара лоархIамера фактор я хIара гектара хьувкъам 15—20 центнерага кхоачийташ лакхбар. Цу даькъе хьинар айдаь къахьега деза республика тхьамка леладераша. Тхьамка леладерий йоккха резерваш хилара тешал да цу культура хьувкъам эргаш хилар. Республика боахамашка из хьувкъам 2,2 гектарагара 26,8 центнерага кхоачаш бебе ба.

Эггара лакхара хьувкъам кхебаьб А. Шерипова колхозо, хIаьта дукхагIа йолча колхозашка тхьамка хьувкъам республике юкъерчул лохагIа ба.

Тхьамка хьувкъадеча мастерий опыто тешам боллаш хьахьокх из культура хьувкъае вай низ кхоачаргхилар.

А. Шерипова цIерагIча колхоза Мудушев Сайдселима бригада коллективо 14 гектарах хIаране тIара 32,8 центнер тхьамка йокъаяь лист яьккхай.

Опыт йолча новкъостаща нийсбала гIерта беза республика тхьамка леладераш. Цар шоай кхашка лелаю хьалха латта технологи хьаIомае еза.

Республикански совещане дакъа лоацараша республика тхьамка леладераш тIахьех тхьамка хьувкъам лакхбара тIехьа шерра къовсам боаржабе в 1974 шера яхьа условешка белгалдаь хьоккхамаш даьха на Iеш тIехдаха а.

Тхьамка леладар цун хьувкъам лакхбарах тийши ца Iеш тхьамка бедала дикалахи цун товарни ассортиментахи тийша да.

Лакха хьувкъам кхебаран лакхарча сортах бедал яккхаран керттера хьал да Iилмана, тхьамка кхедечен чуйнйцачул тIехьагIа гIулакх дечен хьалха латтача практикана карагIдаьннараш хадданза юкъе кхувлар, тхьамка леладерий къахьегамцара безам совбаккхар.

Нохч -ГIалгIайчен беррига тхьамка леладераш оаха тIахьех чуйнйцачул тIехьагIа обработка яра технологи агротехнико дIадехари дизза кхоачашдеш тхьамка хьувкъадара тIехьа боаржабаьча къовсаме хьинаре дакъа лаца.

Оаха тIахьех беррига тхьамка леладераш тхьамка дIадийнача гектара хьувкъам лакхбе, 1974 шера дика тхьамка дукхагIа даккха.

БIаьстан балхаш дика ду укх деношка Грозненски района «Заря» яхача совхозе. Ханнахьа чакхдаьннад боахаме бIаьстан юххье юв юртбоахама культураш дIаелга. ХIанз царна эша гIулакх деш ба кхаш леладераш.

Мошача гороха хий дехкаш ба А. Алисултанов керте латтача бригада механизатораш. Уж балхаш деча къаьстта белгалваьннав тракторист Амаев Ваха. ХIара дийнахьа ГД-100 яхача агрегатаца хий детташ 120—140 процент кхоачашъю цо ший ден нормаш. Цун сийна массехказа цIе байракх айяьй боахама центральни усадьбе.

СУРТА ТIА: тракторист В. Амаеви (аьрдехьарвар) баьцадаараш леладеча бригада бригадир А. Алисултанови.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КИЙЧЛУШ БА

Грознерча № 18 йолча юкъерча школе я 25-ча участка агитпункт. Цун заведующе йолча школа хьехархочо Никитина Римма Георгиевнас дика вIаштIехьбаьккхаб харжархошта юкъе беш бола кхетама болх. Хоржамий кампани дIайолаеннача хьалхарча деношка къоастайир агитатораши политинформаторашен болх бе беза кварталаш, царех хIарагIа дIайовзийтар ший моттиг, ергйолча беседай, ешаргйолча лекцейи докладийн тематически план оттайир, агитатораши политинформаторашен бергболча политически балха эша литература Iалашдир, цхьацца комиссе члени цхьанца агитатори волаш дежурство оттайир.

Харжархошта юкъе де лаьрхIачох дикка хIама де кхийнад цу агитпункта агитаторийн политинформаторийи. Масала, цар къахьегамхошта йийшай «Вай мехка халкъий доттагIалла вошали сийлахь - йоккхача Октябрьски революцена карагIдаьнна доккха хIама да», «Хоржамий советски система дунен тIа эггара а толашагIйолча демократе система я», «Машарен социализман ленински новкъа» яха а кхийола а лекцеш.

ХIанз участке беча политически балха тIа керттера лерхI харжархошка парте Центральни Комитето даь Кхайкарал бахача нахага дIадовзийтар.

Агитатораши политинформатораши харжархошта юкъе болх беча дIа а яхе цар беча балхага хьожаш, дикагIйола опыт вIашагIтохаш хул агитпункта заведующи Р. Г. Никитина. Иштта из хиннай политинформатора Л. М. Сайкос беседа еча, кхычахьа. Бахача наха юкъе беш бола болх мигта лел хьожаш рейд яьй кварталашка, балха опыт вIашI йовзийташ совещани яьй.

Къаьстта теркам тIабохийт эггара хьалха кхадж тоссаш бола къона харжархой хоржамий системах дIакхетабарэ, участке гучаваьккхав укх шера эггара хьалха хоржамашта юкъе дакъа лоацаш вола 13 саг.

Шоаш къаьстта оттадаь да участкера кхычахьа дIаболхача а, керда хьатIабоагIача а харжархошта дола журналаш.

Цу участке беча политически балха юкъе дакъа лоацаш ба йиъ коллектива — № 18 йолча юкъерча школа, банно-прачечни боахама треста, видпошива фабрика, «Рембыттехника» объединене коммунисташ, производстве хьалха латтараш.

Къаьстта болх дика бу политинформатораша - преподавателаша Л. М. Сайкос, Р. З. Высокаяс, объединене цеха начальника А. А. Эльжуркаевэ, треста инженера В. П. Гуминюка, агитатораша военрука М. А. Бороденкос, треста коммунистически къахьегама ударника А. А. Канцовас, объединене сахьаташ тоадеча мастера А. А. Алискерова, кхычар.

Участке харжархой списка оттаяь яьнней. Агитпункт школа учительски канцеляри чуйолча цIагIа я. Из бахьан долаш агитпункт чуйолча помещене чу бе беза болх ма боагIара дIабохьалах.

Ю. ЮСУПОВ.

ХЬИНАР АЙДАЬ НАКЪАГIОРГДА ХОРЖАМАШТА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША КЪОАБАЛ А ДЕШ ХЬАЛЛОАЦ СССР БЕРРИГАЧА ХАРЖАРХОШКА, ГРАЖДАНАШКА КПСС ЦК ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Жа ларга доладу ха — жа леладерашта геттара бехктокхаме я. БIаргчача шера тха дукхагIа, дикагIа хилийтара жа кхоабаш, царна кхыдолI Iунал деш хьийгача къина итог ю ха я из. Цудухьа жа ларга кампани лоаццача ханеи дикеи чакхъяккхара боккха теркам тIабохийтаи кийчо йар колхозе.

Селхан жа ларга доладаьд тха колхозе. Из болх беш 57 саг ва. Царех дукхагIбараш жа лоргаш йоккха опыт Iоаяь нах ба.

31 эзар совгIа жа да ларга дезаш. Из болх 17 дийнахьа чакхбаккха лерхI. Паччахьалкхенга 220 тонн тха дохка социалистически декхар тIаийцад.

КПСС Центральни Комитето Советски Союза берригача харжархошка, гражданашка даьча Кхайкарала жоп луш лаьрхIар, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тхоай низ дIакхоачар дергда оаха, йоах жа лоргача тха колхозхоша.

В. РУДНЕВА,
Шелковской района «Коминтерн» колхоза экономист.

• • •

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна тIаийцар Нохч - ГIалгIай краеведчески музея коллективо Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето Советски Социалистически Республика Союза берригача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал. Цо тIахьех советски нах Даьхен духьа керда къахьегама толамаш даха. Доккха баркал ала безам боагIа тха КПСС Центральни Комитета дунен халкъашта юкъе машар хургболаш беча балхах.

Краеведчески музей даим хиннай парте а правительства а социаман наха дIадовзийташ. Хоржамашкара хоржамашка республико даьха экономически а культурни а толамаш дIадовзийташ, заводашка, фабрикашка, бригадашка, фермашка лекцеш еш, къамаьлаш ду музея болхлоша. ХIанз оаха кийчъю «Хоржамашта накъадолхаш» яха выставка.

Ерригача тха коллективо дош лу хоржамаш деча дийнахьа сийлахьча коммунистийн парте боацарийн блока кандидашта тIехьа кхадж тасса.

М. АЗИЕВ,
краеведчески музея воккхагIвола Iилман болхло.

• • •

Дег тIара къоабалдаь тIаийцар «Южэнерготеплоизоляци» треста грозненски участка коллективо СССР Коммунистически парте Центральни Комитето берригача харжархошка, Советски Союза гражданашка даь Кхайкарал.

Ханал хьалха, 20 мае, берригача технико - экономически хьоккхамех йола пхе бетта план кхоачашъяьй цар. Iалаьмате дукха теплоизоляционни балхаш даь чакхдаьхар «Грозэнерго» предприятешка.

Производстве хьалха латташ хьабоагIа изолировщицаш Р. Дакаева, З. Асуева, П. Бециева, Х. Шахмудова.

Грозненски участка изолировщикаша СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача дийнахьа кхадж тоссаргба коммунистийн парте боацарийн блока кандидашта тIехьа.

Х. СУРУДЖАНЦ.

• • •

Парте Центральни Комитето харжархошка даьча Кхайкарала жоп луш, тха болхлоша, шоай торонашка а хьежа, керда социалистически декхараш тIаийцад. Ах шера йоагIа производственни план СССР Лакхехьара Совет хоржа ди тIакхоачаш кхоачашъе лерхI тха коллективо. Из декхар тхоашта кхоачашдулургхиларах дог тийша а да тхо.

Коммунистийн парте боацарийн блока кандидашта тIехьа кхадж тоссаш тхо дог тийша хургда вай Даьхе кхы а чIоагIъяра тIехьа, цуй экономикеи культуреи кхы а лакхъяра тIехьа оахоша цхьаькха цхьа гIа баькха хиларах.

СССР Лакхехьара Совет хоржа ди доккхийча толамашца белгалдоаккхаргда оаха.

Т. ФРОЛОВА,
Грозненски швейни производственни объединене № 2 йолча цеха парторганизаце секретарь.

ХАРЖАХОЩЦА ВIАШАГIКХЕТАР

СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидаташ харжархоща вIашагIбетталулга дIахо хьош да республике.

17 мае 1 Мая цIерагIча беша Ленински района харжархоща вIашагIкхийтар № 415 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаваь Борис Иванович Бреславский.

Собрани хьайийллар КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Г. Ф. Галковас.

Къамаьл де дош лу кандидата доверенниа, «Октябрьнефть» НГДУ къахьегама отдела начальника Р. В. Шамилевана. Цо йоах управлене коллективо ший хоржамашта хьалхарча собране № 415 йолча хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавир «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьтта доаккха оператор, КПСС член Борис Иванович Бреславский.

Борис Ивановича биографи ювц доверенниес. 1951 шера ремесленни училище чакхъяьккхачул тIехьагIа мехкдаьттегази йоаккхача управлене балха вера Б. И. Бреславский. Укхаза болх беш воллаше а юкъера школа йистеяьккхар цо. 1954 шера коммунист хилар Борис Ивановичах. Йоккха говзал йола оператор, хьинаре общественник, эшшача оарцагIвала кийча вола саг хиларах тара ше лархIийтар цо НГДУ ерригача коллективага. Цеха коммунисташа цкъа хержа ца Iеш дукхаза хийржав из партийни организаце секретаралла. ХIанз из къахьегамхой депутатий Октябрьски районни Совета депутат ва.

Р. В. Шамилева беррига харжархой тIахьех 16 июне Борис Иванович Бреславскена тIехьа кхадж тассара.

Собране къамаьлаш дир «Красный молот» завода слесара А. П. Беляева, ГППТУ-5 производственни болх хьехаш волча мастера В. И. Бойкос, Грозненски швейни производственни объединене болхлочо Б. И. Висантовас, мехкдаьтта института студентка Н. П. Завгороднаяс, Грозненски УБР парткома секретара заместителa М. А. Кодзоева.

Цар массане а Ленински района харжархой тIахьийхар Борис Иванович Бреславскена тIехьа кхадж тассара. Къамаьлаш даьраша депутаталла харжа оттаваьча кандидатна наказаш дар.

Гулбеннараша безаме тIаийцар Б. И. Бреславский. Цо баркал аьлар харжархошта шийх иштта чIоагIа тешам болларах, шийх бенна из тешам боа ца бара беррига низ дIалургба а аьлар.

• • •

Безамен дог цIенеп чакхдаьлар Веденски района харжархоща № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидатаца, «Пищемаш» яхача аргунски завода слесарий бригада бригадираша Бисултанов Жамлайлаца вIашагIкхетар.

Депутаталла харжа оттаваьча кандидата доверение Веданарча юкъерча школа хьехархочо А. Г. Гайтана гулбеннараша бийцар кандидата вахара никъ.

Къамаьлаш даьча ветлечебница шофера А. Тухиева, швея - мотористкас З. Абалбекова, Орджоникидзе цIерагIча колхоза парткома секретара С. Д. Сулейманова, кхычар собране баьхкараш тIахьийхар халкъа бокъонца волча воIа тIехьа хоржамаш хулача дийнахьа кхадж тассара.

Шийх тешам боларах дег тIара баркал аьлар Ж. Бисултанова. Халкъа шийх бенна тешам боа ца бара беррига низ дIалургба ше аьлар цо.

ГОРОД ГРОЗНЕРЧА ОКТЯБРЬСКИ РАЙОННИ ХАЛКЪА СУДАХОЙ, СУНЖЕНСКИИ АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИИ РАЙОННИ ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХОРЖА ДИ ОТТАДАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Город Грознерча Октябрьски районни халкъа суден Сунженски районни халкъа суден халкъа судахой дIабахарца дувзаденна а Ачхой-Мартановски районни халкъа суда халкъа судахой дукхагIа хулийташ хиларца дувзаденна а, «РСФСР районни (городской) халкъа судаш харжарах йолча Положене» 68-чеи 69-чеи статьяшка хьежжа, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

№ 3 йолча хоржамий округе гIолла город Грознерча Октябрьски районни халкъа суда, № 2 йолча хоржамий округе гIолла Сунженски районни халкъа суда, № 2 йолча хоржамий округе гIолла Ачхой-Мартановски районни халкъа суда халкъа судахой хоржа ди 1974 шера 23 июнера кIиранди оттаде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛЮКИН.**

г. Грозный, 1974 шера 16 май.

ДЕШАРХОШТА — КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Назранерча ГПТУ-14 дешаш болча кагийча наха говзал Іомаеча цу училища преподавателашта хьалхашка латт лоацамча хана дешархой идейни боавам лакхбара, уж коммунистически къахьегамца гІулакх доагІаш хилийтара, коллективизман социалистически гуманизман уйла цар хьахилийтара, уж физически эстетически дегІабоалабара декхар. Коммунистически кхетам балара уж еррига оагІонаш вІаши ювзаенна я. цар хІаране шошоай башхалонаши методаши яле а.

Хургвола болхло хьахилара дерригa а лоархІаме да: профессиональни говзал Іомаяр, нравственни дика гІулакхаш даккар. ХІаьта педагогий керттера декхар да хургболча болхлошта идейно-политически кхетам балар.

Дешархой мировоззрени эггара хьалхарча аргІана хьахул общественни Іилмай лардаш Іомаеча хана. дешача, болх беча, общественни вахара юкъе дакъа лоацача хана.

Тха училища дешара программана юкъедахийтад е предметаш: обществоведени, эстетически кхетам балар, тІема гІулакх, физически кхетам балар, советски бокъон лардаш. Уж хьехаш ба лакхерен юкъерен образовани йола преподавателаш.

Мехка а доазол дехьа а хинна йола лоархІаме событи дІайовзийт берашта занятеш йолаялалехьа еча линейкашка. Цига царца къамаьлаш ду училища директора, цун заместителаша, воккхагІволча мастера.

Къаьстта теркам тІабохийт КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Х-чей XIII-чей пленумий решенешка хьежжа дешархошта интернациональни, атеистически, тІема-патриотически кхетам балара.

Цу темах йола лекцеш еш училища директора Дидигов Бориса. цун заместителаша, преподавателаша Сампиев Башира, Точиев Іалауддина, кхычар. Масала, «КПСС интернационалистий-ленинций парти я», «Дерригача халкъийи къамийи культураш тоаялар а, уж вІаши йІаьхий хилар а, цаІ йола советски социалистически культура хьаир а», «Нохч-ГІалгІайчерча шейхехи зератехи доаз бакъдар» яха а кхыйола а лекцеш.

Къаьстта боккха теркам тІатохийт КПСС XXIV-ча съезда материалаши машар безача низий Дерригдунен конгрессе а, целинни лаьтташ карадерзадаь 20 шу дизара хетаяь Алма-Ате хинначa торжественни заседание а Л. И. Брежнева даь къамаьлаши кІоаргга Іомадара.

Шерра дІаболабаьб хоржамашта кийчо яра болх. Оттаяьй балха планаши выступленей графикаши. Политинформаци яра пІаьраска ди оттадаьд. ДикагІболча дешархоех училище вІашагІтехай политинформаторий группа. ДикагІбола политинформатороаш ба дешархошта производственни говзал Іомаеш бола мастераш Гиреев Махьмад, Кузьгов Гирихан, Аушев Султан, кхыбараш. Политико-массови болх вІаштІехьбаккхара йола Совет я болх беш.

Доккхий бувзамаш леладу училища Грозненчеи Орджоникидзерчеи ше санна йолча дешара заведенешца ший интернациональни доттагІала клубага гІолла. Цун совета юкъе ба тайп-тайпарча къамех—эрсех, гІалгІаех, украинцех, татарех бола нах.

Дешархошта политически культурни кхетам луш боккха болх бу училища библиотека. Цун читальни зале я массазара атеиста уголок, писателей произведеней выставка, Къилбаседа Кавказа республикай писателий произведенеш а йолаш. Цу чу ю читательски конференцеш. Дукха ха йоацаш хилар Боков Ахьмада «Беке къонгаш» яха роман ювцаш йола конференци.

Училища дешархой ханханиахьа вІашагІбетталу 20-ча шерашкарча комсомольцашца, граждански Сийлахь-боккхача Даьхени тІемаш тІа хиннача нахаца, къахьегама ветеранашца, училище дийша баьнарашца. Боккха патриотически, интернациональни кхетам лу дешархошта иштта вІашагІбеттабаларо. ХІаьта Советски Эскаре гІулакх де болха дешархой торжественно накъабоахилга, ловца а боаккхаш паспорташ дІалулга училище традици а хинна дІаэттад.

Дешархой цхьана вІашагІ а кхийтта кино, концерташка, краеведческа музее ух, спектаклашка хьеж, граждански а Сийлахь-боккхача Даьхен а тІемаш тІа байнарий кашмаш тІа веночаш дехк.

Хьинаре дакъа лоацар территори тоаеча, гаьнаш йогІача, ВЛКСМ XVII-ча съезда сийна ткъаь сахьата болх бир дешархоша училища мастерски хьалъеча.

Училища болхлоша чІоагІа йоакхо ю училищера лакха политически сакхетами балха йоккха говзали йола къона болхлой арахецара.

У. АБАДИЕВ,
Назранерча ГПТУ-14 партийни организаце секретарь.

ІИЛМАХОЙ — ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ БОЛЧА

Лекцеш еш а беседаш е а аьнна укх денношка Іилмахой коллектив Шалински районе гІолга вІаштІехьдаьккхар Нохч-ГІалгІай историе, метта, литература Іилма-тохкама институто «Знание» яхача республикански обществаца цхьана. Къамаьлий тематика бе бе яр: атеистически интернациональни кхетам балара, революци ялалехьа а хІаьта иштта Советски Іаьдал оттадечеи чІоагІдечеи шерашка а Нохч-ГІалгІай чу лаьттача классови къовсамах, литературахи искусствахи.

Районерча къахьегамхоша чІоагІа кхаьш хиина тІаийцар лекцеши беседаши, дукха хаттараш дора. Дакъа лаьцараштa ловра КПСС обкома Х пленума решенеш мишта кхоачашъю, Іилма-тохкама институто фу болх бу, республике Іилмей культурей дІахо дегІаккувлара перспектива малагІа я хар.

Цу дийнахьа нохчийн эрсийн меттала еррига а 40 гаргга лекци йийшар института Іилман болхлой коллективо.

Институто дІахо а цу тайпара мероприятеш чакхйоахаргья юрташка бахача къахьегамхошца кварталe 1—2-зза мукъагІа вІашагІкхета тха учреждене Іилман болхлой йиш хургйолаш.

С. САНГАРИЕВ,
Нохч-ГІалгІай историе, метта, литература Іилма-тохкама института директор, философски Іилмай кандидат.

ЛЕКТОРИЙ СЕМИНАР

Партийни комитетий лекторий Еррисоюзни семинара-совещане материалашца йийза лекторий международникийи экономистийи семинар йир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдело 17 мае.

Хсам беш къамаьлаш дир КПСС обкома лектораша С. Б. Берсанукаева, П. И. Яськос, В. В. Банкина, партe обкома лекторски группа кулгалхочо В. А. Губина.

С. Б. Берсанукаева дийцар Іилма-технически прогресса халкъа боахама управленийи планировании эргаьккха тоахара, юрта боахам дегІабоалабара проблемаех.

П. И. Яськос дийцар дунен халкъашта юкъера кхоккам кІаьдбеннача хьалашка дунен революционни процесса цхьайолча проблемаех, дунен халкъашта юкъерча гІулакхашка Китая маоистски кулгалхоша леладеча кхерамеча тийшача балхех.

В. В. Банкина дийцар дунен социализма система дІахо чІоагІъярен - социалистически мехкий экономически интеграци дегІайоалаярен лоархІамегІарча проблемаех.

В. А. Губина дийцар КПСС-ой Советски паччахьалкхенои чакхдоахача арахьарча политически гІулакхий лоархІамегІарча итогех декхарехи.

БЕРАШ ДУКХА ДЕЗАШ...

— Тха Грозненски № 55 йолча школе кІезига бац къона хьехархой, хІаьта царна юкъе болх дикагІа барца, берашца дикагІа та харца, бераш дукхагІа ха, довза, цунца сакъердам хила Іомадарца белгалагІа я Нальгиева Абуязита Марем, — аьлар тхога школа директора Выхристюк Михаил Степановича, цо яхачоа геттара раьза хилар школа завучаш М. М. Белови Ю. А. Волкови.

ШоллагІа шу да цу школе эрсий мотти литературейи хьехаш Марема болх бу. ВІалла дукха ха яц из. Бакъда школе болх беча лоацача хана цун кхийнад бераш деза Іама. НийсагІа хурга кхы а чІоагІагІа уж дезаделар аьлча.

— ЗІамига йолча хана а бераш дезаш яр, хІаьта дерригача предметел чІоагІагІа безар эрсий мотти литературеи. Цудухьа лаьрхІар аз педагогически училище деша яха а сай вахар бераш кхетадара дІадала а.

Из иштта хила а хилар. Ше итт класс ма яьккхинге а Грозненски педагогически училище деша яхар, 1967 шера из чакх а яьккха цу шерре а Нохч-ГІалгІай педагогически институте деша эттар Марем.

Чехка дІадахар ший хало-наш, аттонаш, дог гІоздоаккхаш а делхадеш а хинна студенчески пхи шу. 1971 шера Нохч - ГІалгІай педагогически институт чакхъяккхара диплом хьанийцар Марема. Из дар цунна дагалаьттар. Атта хиннаде це а из кхоачаш а хилар.

Хьалхарча шерa Аьлтий-Юрта болх беш хилар Марем. Къоначa хьехархочоа чІоагІа пайдаен эшаш йолеи практика яр из.

Цига цхьа шу даьккхачул тІехьагІа шоай цІагІа мел волчо дийшача № 55 йолча «дезала» школе болх бе йолалу Марем. Цунна хьехаш хиннача хьехархоша дег тІарча безамца, дика тІаийцар къона хьехархо. Цунна елар бІархлагІа класс. Атта дар аьлча бакъ хургдац.

— ЦІаккха дицлургдац се хьехархо йолаш школе чуяьнна ди. Сайна могаргдацар сона хьехара методика сиха йовза. Цу гІулакхa гІо дир сона боккхагІболча новкъосташа. Къонабарашца а боккхагІа болчарца а айхха бувзам лоаттабора. Цох пайда хилар. Массе оагІорахьа дика вІаштІехьйоалача хьехархой урокашка ухар, уж а хьехар се йолча, — дагалувц, Марема.

ХІанз 5 «В» класса кулгалхо я Марем. Школе правофлангови лоархІаш я цун 38 дешархочувоагІа класс. ДукхагІбараш дикеи тІехдикеи дешаш ба. Айхха бувзам лоаттабу къоначa хьехархочо даьшцеи ноанощеи. Из чІоагІа накъадоал балха тІа КІезига наькъа тІара ваьннар дай-ноаной новкъосталца мутІахьа верзаву.

Дика новкъостий а хиннa дІаэттаб дай-ноаной С. Дзозикова, З. А. Зайцева, П. З. Войцешко, иштта кхыбараш. Классни сахьат, сбор кийчъеча, бераштa моллагІча даькъе кхетам луча новкъостал ду цар.

Дешархошта мукъа ха нийсса дІаяхьа новкъостал ду Абуязита Марема, царца сбораш, сайренаш, цІи хеза болча нахах лаьца беседаш, лекцеш чакхйоах. «Нохч - ГІалгІайченна ДоттагІала орден ялар», «Мавала наькъа тІа, моллагІа бодача наькъа тІа», «ВЛКСМ XVII съезд», иштта кхыйолча темаех беседаш чакхъяьхай классе.

Ха цхьан метте латтац. ХІаьта ха дІа ме йода дешархошта хьехара, царна кхетам балара опыт йоккхагІа хул.

Вахара хІара ди, сахьат берий дегашка бода никъ лохаш, царцара бувзам чІоагІбеш дІахьо къоначa хьехархочо, гІалгІай йоІа Нальгиева Абуязита Марема. Боккъонцара педагог хиларга бола никъ бІаьха а чоалхане а ба.

Массехк дош ала безам ба шоайла тІера, барттайна болча НальгиевгІар дезалах. БархІ бер да цар. Эггара зІамагІвар—ТІахІир укх шера итт класс чакхйоаккхаш ва. Вожаш бериггаш лакхара дешар дийша баьнна е дешаш ба. Эггара воккхагІволча Якъупа чакхъяьккхай Московски торгови институт, Мурада — Астраханачки медицински институт, Мухьмада — Ростовски халкъа боахама институт, шоллагІа йола йоІ — Фатима деша ягІа Къилбаседа - ХІирий медицински института 4-ча курсе. Люба дешаш я вай Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета доазол дехьарча меттай факультете 1-ча курсе. Дукха ха йоацаш Советски Эскаре гІулакх а даь цІавена Іалихан дешаш ва мехкдаьтта институте кийчон отделене.

— Вахаро сихву, гІа боахаш дода Іилма, хІаьта хьехархочун вІалла бокъо яц тІехьвиса, бераштa тийша болх бе. Тийша болх хилаций царна кІоаргга дешар, боагІаш бола кхетам ца балар. Цудухьа дІахо а деша декхарийла я со, — йоах Марема.

Р. ЯНДИЕВА.

Письмо кепатеха деце а

— Сунженски районерча хьаккхарч кхоабача совхоза ков лерттІа лостам болаш цІена леладац. Циггара михо хьаккухьача хьажагІа ара меттел цІагІа а Іе ца луш хул цкъаза. Республика санэпидстанце керттера лор хиннав укхаза. Цо а де дезар данзар, яхаш дукха ха йоацаш письмо дера «Сердало» редакцега. Цу гІулакхах укх тайпара язду тхога къахьегамхой депутатий Сунженски райсовета исполкома председатела заместитела нов. Пархомина:

— «Сердало» газета редакцега нов. Евлоева яздьча письмо тІа дувца кхоачамбоацараш цу боахаме долаш хинна хилар бакъдолга дІахойт Сунженски райисполкомо. Цу гІулакхa эша гІишло хьалъяра участок къоастаяьй, боахама ков цІена ца леладарах гІод техад совхоза директора нов. Мальсаговна.

КЪОНА ТІЕХЬЕ — ПИОНЕРИ

19 мая В. И. Ленина цІи лелаеча пионерски организаце 52 шу дизад. Цу дийнахьа В. И. Ленина цІерагІча майдан тІа комсомолаи пионерски организацеи В. И. Ленина цІи ялара хетаьеча правофланговий отрядий республикански слете баьккабар Нохч - ГІалгІайчен пионераш.

Дек иалл. Майдан тІа бовл районни смотре котбаьннараш. Слета доакъашхоша В. И. Ленина памятника юхе зизаш дохк.

Трибуна тІа ба КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь С. С. Априткин, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. Я. Правенький, В. И. Ленина цІи лелаеча Еррисоюзни пионерски организаце Центральни совета председатела заместитель Б. М. Зумакулов, ВЛКСМ ЦК ответорганизатор П. Н. Флоря, комсомолеи Сийлахьча Даьхен тІемеи ветеранаш Н. И. Еськова, З. М. Кибарева, Ш. А. Эдельханов, кхыбараш.

Къона ленинцаш даькъала бувц республика сийлен пионеркас Н. И. Еськовас, № 41 йолча школа йоккхагІйолча вожате Н. Сафиуловас, ВЛКСМ ЦК XVII съезда делегата, комсомола обкома хьалхарча секретара М. Махмудхаджиевас. Еррисоюзни пионерски организаце Центральни совета цІерагІа слета доакъашхой цІейца даькъала бувц Б. М. Зумакулова.

Юха а марш денх. Йолалу юнармейцийи правофланговий отрядий смотр. «Ленина — сийле!», «Даьхенна — сийле», — дек майдан тІа дешаш.

С. М. Кирова цІерагІча парке дІаходихьар пионерски отрядаша шоай цІей дезделга—спортивни яхьаш, иллеген строяген хьажар, иштта кхыдараш.

Республикански тІема - спортивни ловзарий командующе оттсавке волча инарал-майора М. П. Попкова дикагІйолча отрядашта дипломаш елар.

СУРТА ТІА: В. И. Ленина майдан тІа къона тІехье — пионераш.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ТРАДИЦИОННИ ЭСТАФЕТА

Пионерски организаци хьахиннача дийнахьа, — 19 мае, В. И. Ленина майдан тІа пхийттазлагІа чакхъяьлар турпала — пионера Дубинина Володяй цІи дагакхабара приз яьккхара пионерски традиционни ейгача атлетиках йола эстафета. ЦаІи эхи эзар къоначa спортсменаша дакъа лаьцар цига.

Іуйрийна итт сахьат даьнна ха. Гулбеннараштa хьалхашка эстафета даькъал ювцаш дешарен къахьегамеи толамаш дахар ловш къамаьл дир республика просвещене министра М. У. Умарова.

Хьалъэйю эстафета байрахх, къоначa спортсменаша В. И. Ленина памятника юхе зизаш Іодохк Эстафета дІайолаялара старт лу. ВорхІ километр никъ бе безаш ба эстафета доакъашхой. Царца цхьана старт ийцар юртарча школаш а.

Массарел дикагІа эстафетага кийчо яь хиларца белгалъяьлар № 23 йола школа (преподаватель А. И. Соловьев). 17 минути 57,5 секунди йолаш цо яьккхар хьалхара моттиг, шоллагІеи кхоалагІеи моттигаш яьхар 28-чеи 23-чеи школаша (преподавателаш Н. И. Маслюкови А. С. Ольховойи).

Республика юрташкарча школашта юкъе котало яьккхар Сунженски района № 1 йолча школа, шоллагІеи кхоалагІеи моттигаш Гудермесски Шелковской районий школаша.

Эстафета чакхъяьнначул тІехьагІа просвещене министра М. У. Умарова котбаьннараштa грамоташи совгІаташи делар.

Я. РОЗИНА.

КЪОНАЧАР ВАХАР

ВЛКСМ XVII-ЧА СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАЦА ВІАШАГІКХЕТАР.

Боккхача безамца ладувгІ советски кагирхоша ВЛКСМ XVII-ча съездах долча дувцарашка. Укх деношка Грозненча № 1 йолча юкъерча школе кагий нахи мехкарийи гулбеннабар съезда делегат хиннача, цу школа дешархочо Котикова Таняс деча къамаьлага ладувгІа. Таняс дика доашхаш дийцар съездах лаьца.

— Къаьстта дика хийтар сона, — аьлар цо, — съезда хьайиллача хьалхарча дийнахьа КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева даь къамаьл, съезда тІеххьарча дийнахьа къахьегама ветеранаша яь выступленеш.

Съездах, Москве, ше хьожаш хиннача белгалъяьннача дикача моттигех лаьца вІашагІкхийттача кагирхоша шийга даьча дукхача хаттараштa дика жоп делар Котиковас.

Ше къамаьл даь чакхйоалаш Таняс аьлар Ленински комсомола XVII-ча съезда решенеш кхоачашъелга хІара зІамгача саген йиІийи вахара закон а хинна дІаотта деза. Гулбеннараш тІахьийхар цо съездо хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдара.

Шоашта хоза къамаьл дарая доккха баркал аьлар Т. Котиковайна кагийча нахеи мехкарашеи.

Ю. ТЕГАЛОВ.

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЙИЧА...

СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дар гарга ме кхоач Грозненски маьхкеча комбината коллективо къахьегама а политически а хьинар геттара айлуш доагІа.

Пятилетка дийлагІча, къоастамбеча шера хьалхарча бИъ бетта план ши ди хьалха кхоачашъяьй цу коллективо. Планал совгІа маьхал яьккхай 70 эзар сома маьхa маькха-булочни изделеш, цу юкъе апрель бетта 32 эзар сома маьхa продукци маьхал яьккхай.

Пятилетка кхаь шерей бИъ беттен декхараш 101,1 процент кхоачашдаьд, планал совгІа маьхал яьккхай 1316 эзар сома маьхa продукци. Уж производственни толамаш, планал совгІа арахийца продукци къахьегама овсарле лакхъяр бахьан долаш хинна хІама да.

Къахьегама овсарле лакхъяларга хьежжа дегІадоагІа болхлоша нйдеш дола алапи а.

ТІеххьарча хана дукха керда маькха-булочни изделеш арахецилга карадерзадаьд предприяте къахьегамхоша. Керда арахеца йолаяьча продукцех я мак тІахьаьрца булочкаш, столични булочкаш, шурий чІоракаш. Яр шу доладелча гІоне еррига а пхе тайпара керда изделеш арахецилга карадерзадаьд предприяте коллективо. Наьха хьашташ Іомадеш, царга хьежжа шоай болх вІаштІехьбоаккхаш къахьег маькхакомбината коллективо. Иштта чІоагІа теркам тІалоаттабу массайолча тикашка хаинахьа керда йолаш продукци дІакхачийтара.

Соахкарчул 1000 тонн дукхагІа I сорт хьоарагІа яь маькхаш, 75 тонн батонаш арахец предприяте.

Бахача наха чІоагІа хоаташ йола чІорака-сушечни, изделеш дукхагІа арахецара дийнахьа а бус а уж хьаяр вІаштІехьдаьккхад. Шурах даьккха мора теха еш йола продукци хьалха арахецаш хиннaчул 4 дукхагІа арахец.

Маькхакомбината коллективо дика кхетаду предприяте арахецаш йола продукци кхы а дикагІа хила тарлулга. Цудухьа хан-ханахьа «Дикала дешош» яха мероприяте хул комбината. Цигача вІашагІ а кхийтте дувц кхоачамбоацарех лаьца, уж кхоачамбоацараш хьахилара бахьанаш гучадоах, хІаьта, цхьацначарна карагІа дийнна дика мел дар массарна а дІадовзийт, кхычар а цунах пайда эцаргболаш.

Кхы дІахо а брак йоацаш продукци арахецара методах болх беш я предприяте коллектив. Апрель бетта производственни брак, нормагІа 0,2 процент хила тарлуча, 0,13 процент мара хиланзар. Цаттахьа мара нийслац. стандартага хьежжа йоаца продукци мах беча сеташка дІанхачийтар. ХІаьта мастераша А. Б. Мицехановеи, Н. П. Мосиенкоеи, З. И. Леликовасеи кулгалдеча бригадаша цу тайпара гІалаташ вІалла а дувлийтац шоашкара.

ЧІоагІа теркам тІабахийта леладу предприяте болхлошта экономически знанеш ялара гІулакх. Укх шера комбинате болх беш хилар 5 экономически школаш. Цар чу дешаш 120 саг а хилар.

Маькхакомбинатo хІара шера ше беш бола пайда совбоах. Иштта, 1970 шераца нийсдича цо луш бола пайда 8,1 процент лакхбеннаб. Пятилетка дийлагІча, къоастамбеча шера 1210 эзар сомага дІакхоачаргба предприяте беш бола пайда. Духхьал укх шера бИъ бетта 430 эзар сом, планагІа боагІачул 79 эзар сом совгІа, пайда баьб комбинато.

Хьалхарча квартале яьча итогех республикерча предприятешта юкъерча социалистически яхье шоллагІа моттиг яьккхай маьхкеча комбината коллективо. ХІаьта заводе хьалхара моттиг дІацахецаш хьайоагІа бИъ бетта план 7 ди хьалха кхоачашъяь А. С. Сороченко кулгаллеш йола маькхаш ю цех.

А. ТАРАКАНОВ,
маькхакомбината планови отдела начальник.

ФРАНЦУЗСКИ ПИСАТЕЛЬ ОНОРЕ ДЕ БАЛЬЗАК ВАЬ 175 ШУ ДИЗАРГА

Бальзака вахарах йола эрсий оагІош

Бальзак геттара хьалха къоабалваь тІаийцан шерра дІавайзан мохк бар Росси. Бальзака язъяь хІамаш Россе еша йолаенна 1830 шера, Франце литературни майдан тІа цун цІи гучаювла йолаяларца. Бальзака цІи духхьашха хьоахаю Петербурге Пушкина доттагІчо поэта Дельвига арадоахаш хиннача «Литературни газето». 1831 шера «Телескоп» яхача московски журнала тІа арайоал «Вендетта» яхача повеста йиза перевод, хІаьта цул тІехьагІа деиз дІа эрсий журналий оагІош тІара Іоялац Бальзака произведенеш.

Россе чІоагІа къувсаш хиннай Бальзака творчество. XIX-ча бІаьшерене эрсий критика тІа цун произведеней бе-беча тайпара мах беш хинна хилар общественни уйлен литературен дегІадара даькъе хулаш хиннача процессашца дувзаденна да. Юххьанца «чІоагІагІа йолча романтизма» викалех цаІ лоархІаш хиннав Бальзак, тІехьагІо, 60-ча шерашка, реалистически маІан долаш лаьрхІай цун творчество.

Эрсий писателий оагІонгахьара массаза а чІоагІа хьаштдолаш хиннав Бальзак французски романах статья язъе а цу тІа Бальзака ондо моттиг хетае а дага хиннача Пушкингара деиз. Бальзак чІоагІа дика лаьрхІав Тургенева романтически школа дІайолаярей цаІ из хиларах тарра. Французски писатела дег тІара къоабалваьрехи цун творчество кхайкаьрехи цаІ хиннав Ф. И. Достоевский. Кхувш воагІаш хана а тІехьа сов чам боларах духхьал «дуаш» хиннад цо Бальзака книжкаш. 1838 шера цо яздаьд: «Сийлахь-воккха ва Бальзак. Цун характераш — дерригача дунен хьаькъалера произведенеш». Бальзак Достоевскеца цхьан наькъагІа водаш санна хиннав цун дерригача творчески вахаре — эггара хьалха кепатеха арабаьннача цун балхагара (из хиннай «Евгения Гранде» яхача бальзакован романа перевод) ше валале хьалхагІа Пушкинах лаьцца, кхa а Бальзак хьехавеш, даьча къамаьлага кхаччалца. Достоевске боарам болцаш чІоагІа безам тІабахийта болх беш яь «Евгения Гранде» перевод 1844 шера араяьннай, тІаккха духхьашха эрсий меттала ший диззача маІанца, ший стила низаца. ший бІаьхийча меттаца вийкав Бальзак. Лев Толстоя аьнна дешаш да: «Бальзак — гений ва, вешта аьлча гений аьнна мара кхыча тайпара цІи яккха йиш йоацаш вола саг ва...» Горьке ший хьехархоех цаІ, дунен литература сийлахь-воккха писатель лаьрхІав Бальзак: «Шекспир, Бальзак, Толстой — аз лоархІараш адамлено ше шийна хьалъегІа уж кхо монумент я».

Бальзак Россеца иштта вувзавалийтав цун ший вахара нийсъеннача йоккхийча событеша а. «Кхо юша» яхача Чехова пьеса тІарча цхьан турпало доктора Чебутыкина цецваьнна юха кердадоах: «Саг йоалаяр Бердичеве хиннад Бальзака». Бальзака белггала 1850 шера 14 марта уккхаза, XIX-гІа бІаьшере юкъеяхача хана ше хинна махиллара, маьрша бахача цу йоккха йоацача городе чІоагІдаьд Эвелина Ганская йоалаяр.

Ховш мадарра, Ганскаяцара хьоашал дІадоладеннад цу ханашка диллача Париже кІезига гуш хинна «Одесса» яха почтови штемпель тІалатта письмо 1832 шера 28 феврале писатела дІанйцача деиз. Письмона кІалгІолла яздаь кулг хиннад: «Кхымеккахо». Наг-нагахьа ха юкъе а йолаш 15 шера Ганская дІа-юха каьхаташ ахийтад Бальзака. 1841 шера жеро хиннай цунах, хІаьта 1843 шера цо вехарагІа Россе воагІа Бальзак, Дюнкеркера кемаца Петербурге вахa араваьнна из 29 июле цига дІакхоач. Петербурге Покккхача Миллионни (хІанз Халтурина улицагІа), цу хьанарча столица юккъе Іийнав писатель. Ши бутт совгІа ха яьккхай цо Петербурге. Шийна дагадоагІачох писатела Григоровича дувц, театре баьхка нах, Бальзак вайза а вайза, цунга дег тІара мэаршал хеттаж бар яхаш.

Маьре яхарах дола дош бокъонца къоастаделга Ганская даим тІехьадоахаш хинна хиларах, 1847 шера сентябре, ше цамогаш воллаше а, Украинерча Верховня яхача цун имене дІаваха лоархІ Бальзака. Кареташ, гІудалкхаш, доазон тІара бІоагІий, шлагбаумаш, ораш. Цун бахьа беза никъ Парижера Брюсселе, Кельне, Кракове, Вене, Броды, Дубно, Житомире гІолла чакх а баьнна Бердичеве бода. Цу ханашкахьа бІаьхеи кІордабеши никъ хинаб из. Верховне вахаш пхи бутт боаккх Бальзака. ШозлагІа укхаза веагІаргва из 1848 шера сентябре, кхы дІа ца вогІаш 1850 шера апреле кхаччалца вахаргва. Уккхаза, Верховне, язъю цо «Адамий комеде» тІеххьара оагІош.

ХІанзарча Бердичеве укхаза веначa хІаране Бальзака цІи Іоеш вокзала хьалхашкарча майдан тІа хьалъэлла уллача города йоккхача туристски схема тІара; дошо алапашца леп из Бальзака Эвелина Ганскаяx ший сесаг яьца, хьалха хинна Св. Варвара Костела эланех доаллача мраморни улга тІа. Верховнена йистте йоккха парк я, хІаьта цига дІачувоаллача хьалтеха доалл. йоазув: «Верховенски юртбоахама техникум». Аьлий ГанскегІар хинна доккхийча цІеношца я из. Меттахьа ца йоалаш укх хана дІа яьннай здани. Киевски Іилман-реставрационни мастерскерча болхлоша къаьстта чІоагІа хьожаш юзаметтаувтаяьй дІатІалотаяь хинна фризаш, пенаш тІа гІолла даь йоазош — крепостной художникаша баь болх. Хьувзаш урагІделхача готтигача ардакхий лагІаш тІа гІолла цІеной аьрдехьарча ткъама шоллагІча этажа тІа а ваьнна, цхьан хана Бальзак Іийнача цІалгашка дІачувала йиш я. Цу цІалгашка хІанз библиотека я. Цигара корех арахьежача бІаргагу чаккхе йоацаш улла аре, цудухьа укхаза, Верховне, украински лаьттаи хозалах Бальзака тамаш яр къаьстта дика кхетадеш да. ХІанз а йиса цига йолаш я ше Іамаьза йолча Іан шийлача сайренашка цамогаш вола писатель хозахеташ букъ техе Іохувшаш хинна товгІи.

Бальзак Верховне хилар дагадохийт мемориальни улгои Бальзак язде каст-каста Іохувцаш хинна хьйза когаш дола истол, канделябр, къаьнара цвейцарски сахьат, дІаяха бІаьшере йолалуча юххье хинна пианино, картинаш чудола музейни цІенои. Массехк шкафа чу латт Бальзака дешаш хинна телата беттагаргаш тІайоахка къаьнара французски книжкаш. Хьачубаьхкарашка пен тІара хьаьхеж писатела доккха портрет, хІаьта къаьстача стенда тІа—эрсийи украинцийи меттала арадаьха цуч дуккха книжкаш. Циггача улл музее баьхкараша шоашта хеттараш тІаязду сома ши книжка. Шерра-шера дукхагІа хул Верховне хьежа баха ловраш. Уж берригаш гІадбахе тІаэц техникума студенташеи педагогашеи. ХІара турахьа занятеш йолаеннача хьалхарча цхьан дийнахьа лакхерча курсашкарча пхьан студенто хьалхарча курсе деша баьхкараштa дувц Бальзаках, готтигача лагІаш тІа гІолла хьалтІабоал уж цхьан хана из яздеш ваьгІача цІагІа, цун книжкаш хьанйду библиотекера...

Иштта дийнача наха, къаьстта чІоагІа писатель хьаштдолаш хилар — цунах латт из лергвоацаш хилар.

Ирина ЛИЛЕЕВА,
профессор, филологически Іилмай доктор.

(АПН).

Управлени йола вычислительни машинаш еча Орловски заводо арахец «Искра-111» яха электронно - клавишни вычислительни машинаш.

СУРТА - ТІА: вІашагІъехкачен нийсъечен цеха тІахьожама - тохкама станци. Хьалхашкахьаръяр — ОТК тІахьожамхо комсомолка А. К. Морозова.

И. РАБИНОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕЗАЧА ДЕННА — СОВГІАТАШ

Дика къахьегама совгІаташ кийчдеш я СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш деча денна Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коммуниста Шуликин Георгий Александровича кулгаллеш йола бурув деттарий бригада коллектив.

Май бетта планагІа 650 метр тоха дезаш дола, бурув хІанзле теха даьннад.

Бурув сихха тохар, химреагенташ, электроэнерги кхояр бурув деттача остех, кхыча оатхалех бизза пайда эцар бахьанa долаш 10 эзар сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд бурув деттараша.

Мастераша Дахшукаев Абу, Заляутдинов Тагира, Лопатин Ивана, Юрин Виктора кулгалдеча сменаша массаза а тІехкхоачашду шоай сменни декхараш.

Бурув деттарашта чІоагІа новкъостал ду лаборанткаша городской Совета депутат йолча Шевченко Вассас, Шерипова Раисас, Калашникова Надеждас.

А. ТИЩЕНКО.

ДУКХАГІА КХЕДЕ ТХЬАМКА

РЕСПУБЛИКА ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕРИЙ СОВЕЩАНЕРА

Укх денношка Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза культура ЦIагIа вIашагIкхийттар республика тхьамка леладераш. Цига йийцар республика тхьамка леладеча звеньяй, бригадай коллективаша дIадахача шера бьчча балха итогаш, лаьттах боаггIача тайпара пайда а эцаш 1974 шера тхьамка дукхагIа кхедара де дезараш.

Докладчикаша республика юрта боахама министра заместитела С. Э. Дышниева, тхьамка леладара контора начальника В. И. Костырина, прениех къамаьлаш даьрачаша белгалдаьккхар вай республика лоамашка ядача колхозашка тхьамка леладеча хьалха латтараштa карагIдийнна дика гIулакхаш, хIаьта цунца цхьана дийцар тхьамка дIадувча хIара гектара хьувкъам лакхбара йолча резерваех боаггIача тайпара пайда ца эцаш хилар.

Доккхий декхараш латт вай республика тхьамка леладераштa хьалхашка. КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа 1975 шера доаккха тхьамка 1970 шера даьккхачул цкъали ахаэзеи дукхагIа хила деза вай мехка. Тхьамка закупочни маьхаш лакхдаьд, цу даькъе сийрда бос болча сорташта 44 — 49 процент лакхбеш. 1971 шера дена дIатIалчча ахчан керда система юкъе йоалаьй лакхача ассортиментах тхьамка бедал дIалуча колхозашта.

Вай республика лоамашка ядача колхозашка тхьамка леладар боккхача лоархIаме да. Колхозашка оахам ду лаьтташ дукха дац — 200—600 гектар мара. ХIаьта уж а цхьа гектар е кIезигагIа долаш зIамига доакъош да.

Дукхьашха вай республике тхьамка кхеле доладир 1959 шера. Цхьабакъда, бокъонца из культура кхее йолайир 1962 шера. Цу хана денз шийтта шера дукхагIа дIадувш, хIара гектара хьувкъам лакхбеш хьабоагIа вай республика тхьамка леладераш. Къаьстта укх тIеххьарча кхаь шера тхьамка дукхагIа дIаде а гектара тIара дукхагIа даккха а даьннад лоамашкара боахамаш. 1962 шера дIадувш хиначул ялхазза дукхагIа дIадийра из 1970 шера.

Республика цхьадолча боахамашка 50—100 гектара тIа дIа а дувш хIаране тIара хьувкъам 13—25 центнерага дIакхоачабаьб.

Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза соакха эггара дукхагIа тхьамка даькхар. ДIайийна хиннача 106 гектарах хIаране тIара юкъера лаьрхIача колхозе 26,3 центнер яьккхар. Из республике эггара лакхагIа бола хьувкъам ба. Дика гIулакхаш карагIдувл из культура леладеча цу района Гагарина цIерагIча колхоза, Шалински района Куйбышева цIерагIча колхоза тхьамка леладераштa.

Тхьамка бокхха пайда луш культура хилар хьахьокх Ножай-Юрта колхозаша. Тхьамка дукхагIа даккхарца республике хьалха латт из район. 1971 шера 800 тонн, 1972 шера 881 тонн тхьамка кхедир цу района боахамаша. Из хул деррига республике кхедаьчох 70 процент.

1965 шу хьатIакхаччалца цу колхозий доход 1 миллион 322 эзар сомал совгIа хилацар. Из бахьан долаш производственни культурни гIирсаш хьалде ахча дIакъоастаде торо хилацар цар.

Укх тIеххьарча шерашка сурт кхыча тайпара да. 1972 шера духхьал тхьамка дохкарах 1,9 миллион пайда хилар цу боахамашта, А. Шерипова цIерагIча колхозе соахка тхьамках 177,3 эзар сом пайда баьлар. ХIаьта иштта боккха пайда хилар цу культурах «Заветы Ильича» яхача, XXII партсъезда, Гагарина цIерагIча колхозашта а.

Тхьамка леладара лакха агротехника юкъе а йоалаь дика толамаш доах райсна къахьегамхоша. ХIанз тхьамка леладелга юрта боахаме керттера дакъа а хинна дIаэттад районе.

Тхьамка дукхагIа даккхаро, хIаьта цунца цхьана колхозашта дукха пайда хиларо торо хилийтар колхозхой къахьегамцара безам совбаккхара луш дола алапи лакхде. Нагахьа санна 1966 шера цхьан сагаденах 1 сом 34 кепиг луш хиннадале, 1972 шера — 3 сом 82 кепиг. ХIаьта иштта лакхденнад планаш тIеххоачашъярах луш дар а.

Тхьамка леладара хьалха латта опыт юкъе кхувлаш, агротехнико дIа мадеххара лаьттана гIулакх деш доккхий толамаш доахараш кIезига бац вай республике. Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза № 4 йолча бригада бригадира Мудушев Сайдселима дIадахача шера ше леладеча 14 гектарах хIаране тIара 32,8 центнер тхьамка даьккхар. Цу колхоза тхьамка леладеча Сапаев Хасмахьмада бригада коллективо 44 гектарах хIаране тIара 25 центнер яьккхар. Дика кхедир тхьамка ВЛКСМ XVII съезда делегата Илманова Маликас, Ведениски района Карл Маркса цIерагIча колхоза тхьамка леладеча Башкуева Аймас, Советски района Ленина цIерагIча колхоза тхьамка леладеча Зукаева Халипата, кхыбараша.

Цунца цхьана совещане белгалдаьккхар, халахете а, вай республике хьалха латтача опытах пайда ца эцаш, гектара тIара тхьамка кхедарга дIадодар лакха долаш боахамаш хилар. Чуйнцача тхьамка листа обработка яра технологи ледара хиларах тхьамка дикал лоха йолга дийцар цига.

Тхьамка леладеча боахамашка шерра къовсам боаржабаьб дика тхьамка мара паччахьалкхенга дIа ца дала. Цу гIулакха дукха да хIанзчул тIехьагIа де дезаш. Тхьамка лист ара, маьлхаген михаген йокъаергйоацаш сушилкаш е еза боахамашка. ХIаьта рассадаш кхееш технически йIовхал лоаттаергйолаш парникаш хила еза.

Цох лаьпа дар тхьамка леладара контора начальника В. И. Костырина даь къамаьл. — Рассада тхьамка кхедеча кулгашца дукха къахьег вай республике. Из бахьан долаш тхьамка центнер яккхарга дIадодар дукха да. Рассада дIаер тIехьадоах. Лаьттанцара тIоадол дукхагIа йолча хана дIайийча дикагIа дIалат из.

Цо дийцар вай делегацеца ше Молдаве вахa волаш тхьамка леладеча боахамашка ше теркал даьрех, хьалха латтача опытах, парникашка рассада мишта кхее еза. Тхьамка кхедара, из докъадара вай мехка йола а йолаш боахамашка йоаца техника могайир.

Вай республике тхьамка леладеш кхы а боахамаш хургда. Республика специалисташа могадаьд Сунженски района Орджоникидзе цIерагIчен «Заветы Ильича» яхачен колхозашта тхьамка леладелга.

ДIадахача шера балха итогаши укх шера данза даргдоараши дийца а дийца республика берригача тхьамка леладерашка кхайкарал дир совещане дакъа лоацараша.

Цул тIехьагIа из совещани хиннача А. Шерипова цIерагIча колхоза парникови боахамга хьежаш тхьамка дIадувча хилар совещане дакъа лоацаш хиннараш.

Т. АРЧАКОВ.

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Кубански кхаш тIа тIолла хьувззаш гобоахаш лел самолеташи вертолеташи, дайго «дохк» дус царна тIехьа. Юрта боахама зуламдергехи оасарахи ялаташ лорадеш ба ткъамаш тIа уха лаьтта леладераш.

СУРТА ТIА: гербицидаш чуйотташ латт самолета.

Е. Шулейова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРИСТА КОНСУЛЬТАЦИ

ПРАВЛЕНИ РАЬЗА ЦА ХИЛЧА

«Тха массехк колхозхо эшаш дола документаш лоацаш дIайийцаб кхыча боахамашка балха. Нийса даьдий из цу боахамий кулгалхоша? — яхаш хетт Молдавски ССР Котовски районерча «Патрия» яхача колхоза председатела В. Рубляс.

Колхоза Хетаргахьа долча Уставага хьежжа колхозий юкъарча организаце балха хьажабайтар, промышленносте е халкъа боахама кхыча доакъошка балха бахар мегаш да. Цхьабакъда из колхоза правленега мукъа боацаши белггаларча ханна марен де мегаш дац. Цу тайпара колхозхой ханна колхозера дIабахарах отходничество оал.

Отходничество — из колхозашцен колхозхощцен даьча договорий ларда тIа промышленностан халкъа боахама кхыча доакъоштен балха ларда тIа низ колхозашка вIашагIтохара правсви форма. Ишта моттиг нийсъелча, ханна мара боахамера дIа па бахарах тарра, уж шоаш хиннача тайпара колхоза членаш болаш бус. Къахьегамах дола законодательство доагIа паччахьалкхен предприяте болх беш волча колхозхочоа — отходника а, вешта аьлча, болхлой йолла бокъо я цун, цунга хьежжа къахьегама законодательства яхар кхоачашде декхарийла а ва из. Балха из дIаэцача хана кхоачашъе еза законо оттаяь балха дIаэцара правилаш, а аьнна дий — уж Правилаш (къахьегамах долча ССР Союзен-союзни республикайн законодательства Лардий 106 статьян 4 пункт) толха а яь дIайийца хиларах тарра балхара дIаваккха йиш йолаш ва из.

Укх тIеххьарча хача дукхагIа яьржа я отходничества цхьаькха форма — цхьан колхозера колхозхой кхыча колхозашка, колхозий юкъарча организацешка, совхозашка балха ухаш. Законодательства оттадаьд, колхозхой кхыча боахамашка балха бахара колхоза правлени раьза хилар бакъдеш дола документ хилча мара лелаш долча законодательстваген колхоза Хетаргахьа долча Уставаген хьежжа колхозаша, совхозаша, колхозий юкъарча организацешна гIишлон, наькъий кхыдола балхаш дара колхозхощца отходникашца договораш де йиш ца хилар.

Колхозера дIаваланза вола колхозхо массаза болх бе паччахьалкхен предприяте, учреждене дIаэца йиш яц.

ХIаьта ханна е сезонагIа балха вахийташ колхоза правлени раьза йоацаш.

Цудухьа лелаш долча законодательства предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий кулгалхошта мукъа лац хила доагIаш дола документаш доацаш колхозхой массазарча а сезонни а балха дIанийбе.

1974 шера 14 мае арадаьннача «Сельская жизнь» яхача газета тIара.

БАЬЦАДААРАШ ЧУЭЦАШ ДА

Грозненски района «Тепличный» яхача совхозе дIаболабеннаб баьцадаараш чуэца. Рыбина Зинаида Игнатьевнас кулгалдеча № 2 йолча баьцадаараш кхедеча бригада коллективо хIанзале а бехкаб 35 тонн хохаш, 10 тонн нарсаш, 1 тонн петрушка.

Баьцадаараш гулдеча шоай дийнахьара балха нормаш тIехкхоачаш а еш къахьегаш ба Умаева Эмма, Брусакова Малика, Хакимова Макка, Арсамикова Забу, кхыбараш. Бригадош деннад планагIа 120 тонн йолча, 150 тонн баьцадаараш укх шера дохка.

ХIанз бригада болхлой редиска гулдеш ба. Из гулдеча камаьхала а йоалаш къахьегаш ба бригада членаш Гацаева Анисат, Мустапаева Мадинат, Каримова Айзан, кхыбараш.

Баьцадаараш чуэцарца цхьана мело яц укхаза дIайийнача хIамашта хий тохара а. ХIанз помидорашта, шавела, кхыча баьцадаарашта хий тохаш ба бригада болхлой. Хий тохача дика болх беш я Савикова Александра агрегат.

Х. ЖАПАРОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Гаване, хьалха президентски хиннача двореце, дукха ха йоацаш Куба революце Музей хьайийллай. Шоай Даьхен кортамукъале бахьан долаш кубински халкъо лоаттабаьча турпален къовсамах лаьца дувц хьокха оттаьча экспонаташа.

СУРТА ТIА: музея экспонаташ.

Г. ПЕТРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БЕДАЛ, ДЕГIААХАР, МАШАР

Май бетта юххье Нью-Йорке чакхъяьлар ООН Генеральни Ассамблея къаьстта сесси. Дунен халкъашта юкъерча цу организаце исторе чухь духхьашха хьалда экономически проблемаш ювцаш яр Генеральни Ассамблей, ден повестка тIара алхха цаI мара йоаца пункт бедали дегIаахари Iомаделга а йолаш. Делегаташта хьалхашка къамаьлаш дир бIаь совгIча мехкашкарча президенташа, премьер-министраша, министра, посолаша.

ДегIаухача мехкий экономически проблемашта уйла тIаяхийта вIаштIехьдалар дунен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбаларах, «советски машара наступлени» аьнна цIи дIаяхача, машар лорабара лерраrIa чакхйоахача политиках хьахинна хIама да. ХьалхагIе а кийчденна даьнна аьттув бола уж хьалаш белгалдоахар дуккхача мехкий ораторашa. Къамаьлаш даьча дуккхагIчар белгалдоахар машарен экономически дегIаахарен шоайла бокъонца бувзам хилар. Машар чIоагIагIа ме хул, дегIаахара аьттув болашагIа. хул хьалаш, белггала аьлча тIема гIулакхашка дIаухийтар кIезигдарах дегIаахарга ахча хьожаде торо хилар бахьан долаш.

Ши документ къоабалдир сессе: «Керда экономически порядок оттаярах йола Декларацни» «Чакхдоахаргдолча гIулакхий программен». Уж цаккхе а хIанз латташ дола хьал мегаш ца хилар бакъдеш, антиимпериалистически маIан долаш, неоколониализмана духьала дерзадаь да. Деклараце тIа белгалдоаккх, хIанз дунен халкъашта юкъе латта экономически порядок дунен халкъашта юкъера политически экономически отношенеш денна дегIаахарца бокъонца дов долаш хилар.

Деклараце лоархIаме пункт — хIара паччахьалкхен ший Iалама ресурсаштей дерригача экономически гIулакхаштел йизза, дIаяккха йиш а йоацаш, суверенитет хилар, царна национализаци яра бокъо а юкъейоалаеш. Из пункт, малхбузехьара мехкаш духьала доллашехьа а, текстана юкъе йисай.

Деклараце иштта тIаьхьийхар дегIаухача мехкашка неоколониализм чакхъяха эттача дунен халкъашта юкъерча корпорацей гIулакхашта боаггIаш бола тIаьхьожам оттабара а.

Сессе шоллагIдолча документа тIа — «Чакхдоахаргдолча гIулакхий Программа» тIа — дуккха рекомендацеш еннай сий дарен суверенни нийсхо хиларен принципий ларда тIа ерригача паччахьалкхенашта юкъе мамогга дукхагIа цхьана экономически гIулакхаш леладари вIаши дагардараш кхетадари духьа. Чакх ца йоахаш хьелу уж малхбузехьарча мехкий арахьара политика, мадарра аьлча, белггаларча даькъе къестаеш йолча монополей хьашташта уж духьала йоландаь.

Цудухьа «Чакхдоахаргдолча гIулакхий Программа» дуккхача пунктaшта ше раьза ца хилар къаьсттача сессе хьаькхьар США делегато а. Цу хьакъехьа «Крисчен сайенс монитор» яхача газето яздаьдар: «Бухсоццача кхьчача, дегIадаьхка малхбузехьара мехкаш раьза доацаш хилар бахьан долаш керда машара экономически порядок оттаяра план каьхата тIа ше дIаязъяьча тайпара йиса тарлу».

ХIаьта а, сессе итогаш йича, ала мегаргодалаш да: дикача гIулакха юхь цIенхаштта дIайолаьй. Наькъаши лостамашч белгалдаьд, ООН-а сийлахьча форуме уж хьаллоацилга Iалацдаьд, империализмаи неоколониализмаи политика хоадамболлаш бехке яьй. Цхьабакъда керден лаьгIлургдоацен низаш эшаргда, деклараце девиашца аьлча, «дунен тIа тIатIа чIоагIагIа экономически социальнои дегIаухилга а хIанзарчен тIадоагIачен ноахалашта нийсхо а Iалашъяра».

Хьаштдоацар ца нийслуш чакхъяланзар сесси. Китайски викало Ассамблея трибунера дунен халкъашта юкъерча гIулакхий къаьстта ший тайпарча «теорех» «лекци» йийшар укхаза. Цо кхыча тайпара дийкъар дуне. ООН-а документашеи къамаьлаш даьча ораторашеи дуне декъар пегIадаьхкача капиталистически мехкашта, социалистически мехкашта, «кхоалагIа дуне» оалача дегIаухача мехкашта. ХIаьта китайски делегато хоадамболлаш хьакхайкадир социалистически содружество дIаяьккхаи йоацаши хилар, хIаьта дуне ший тайпара дийкъар: «тIехдержаваштен», дегIаухача мехкаштен, вокх юхе мел дисараштен. Цу тIа а Китай «кхоалагIча дуненца» дIалаьрхIай. Нью-Йоркси кепайэазоно белгал ца доаккхаш дитанзар, Китая «кхоалагIча дуненна» гIулакх деш» хилар, кхыметтел цун из «дика вIаштIехьа ца доале» а. Сессе делегаташа практически теркал деш дацар китайски IаьдалагIа «дуне декъар». ГIулакхаца йоагIаш йоаца псевдотеоретически экскурс санна лаьрхIар из.

Документий бухсоцаш йола текст сессе балха органашка ювцача хана, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашкарча позитивни переговорий баь политически мах боабе гIийртав китайски викал, ООН кулуарашка дийца махиллара, гучох, доллача хIамал дикагIа да «сигаленашта кIел боккха кегар лоаттабар» иха Ассамблея трибунера кердаьккха хьакхайкаь тезис хьалха а йоахаш. Цхьабакъда дегIаухача мехкашта хьашт хиннар кегар бацар, халкъашта юкъера керда экономически порядок яр. ООН-а доакъашхоша бокъонца бакъдеш дувц, Китай сессе политически юстара кхессай яхаш. ДегIаухачен социалистическии мехкашта юкъе юкъ йоллла из гIертар, «кхоалагIча дуненах» ше дIахьокхае а кхыметтел гунна керте отта а из гIертар делегаташа хьаллоацаши сессе документаш тIа белгалдеши хиланзар.

Нью-Йорк.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.

«БИРСА» IАЬХАРГИ «УНЗАРДАЬХА» ПИЛЛАШИ

Дунен халкъашта юкъерча мехкдаьтта концернай малхбузен-германски филиалаша хьакхайкадаьд бензина цIаькха а мах IотIатохаш хилар. Цу гIулакхо кхы мел йола сагтоналши дезараши цхьан юкъа дицдалийтанза варгвоацача кхоачавзьв «михель» (малхбузехьарча юкъерча немца символически цIи).

Общественни транспорта зе а деш индивидуальни яр цхьан оагIорахьа дегIаахаро ФРГ-ерча «зIамигача сага» автомобиль вIалла хиланза яргйоаца оатхал хиларга кхоачадаьд гIулакх. Машин йоацаш вахен болх беи йиш йолаш вац «михель». Цудухьа доагора цIаькха а маьхаш IотIаккхетара дика IаьткъаД ФРГ-е бахача дукхагIболча наьха бохчилгана. Ах шу хьалхагIа 80 пфенниг мара ца доаккхаш хиннача лакхаактанози бензина литрах хIанз дукха хIама ца эцаш марка яла еза. ХIара еш йола заправка 10 маркага кхоачаш езъеннай, хIаьта бетта юкъерча боарамагIа бензин ийдечо 100 марка дукхагIа тела еза цунах. Раьза боацаш яздаь дуккха письмош аха доладеннад федеральни Iаьдалашка. Бонски газетчикаша яхачох, хьалхарча ханашка бахача наьха цу тайпара реакци хьоаергьяцар маькха е туха мах тIатехача мара.

Юххьанца хьэрдаьнней дувзаш доацен «мехкдаьтта пиллаш» (укхзаарча карикатуристаша мехкдаьтта компанеех тилла цIи) юхатоха гIертаяр общественность. Буржуазни пресса бехк баьккхар царех «рынке шоаш монопольни хьал тIа йоландаь ца доагIар лелацарах», хIаьта иштта цо дагадохийтар, цар сов чIоагIча йолкхало» вай система аьрдехьарча моастагIашта» йоккхий аргументаш телаш хилар. ХIаьта Васька, оалчш мадарра, ла а дувгIаш, юаш даьллад. «Эссо», «Тексако», «Шелл» яхача малхбузенгермански филиалийн кхыча мехкдаьтта концернайн менеджераша, «рынка законаш» тIа а дегIа, хьакхайкадаьд, цар доалахьарча бензоколонкашка (уж ФРГ-е 90 процент я) доагора маьхаш лохдара хьакъехьа вIалла къамаьл хила доагIаш а ца хилар.

Бакъдар аьлча, «мехкдаьтта пиллаш» IотоIаде йиш-м яр, цкъарча юхьига бензина маьхашта цхьадолча даькъе тIахьожам а оттабаь. Цхьабакъда из укхаза частни экономикана паччахьалкхе юкъегIертар, «цIеча ешапах» фу доал хьажа гIортар санна лоархI. Цу тIа а чIоагIа кхер океанал дехьара воти шоаш згIаавигар а. Деш дола къамаьл-м эггара хьалха американски компаней дунен халкъашта юкъерча филиалий хьакъехьа ма дий.

Цхьабакъда фуннагIа даь а цаI ца дича даргдац. Уйла яь, яь, юххера а де дезар корадир. «Федеральни картельни ведомство» оалаш яр я ФРГ экономика министерства системе. Цун декхар — «рынка законаш хьалха а тувсаш па доагIараш ца ледадайтилгeн рынки монопольни маьхаши декъара хьачъехьа картельни соглашени ца яйтилге». Цхьабакъда ведомства юкъе гIорта бокъо яц, нагахьа санна цу тайпарча соглашене «мелагIа болча конкурентий хьашташ» эшадеш хуле мара. ХIаьта «мехкдаьтта пиллай» ФРГ-е конкуренташ бац. ВIашагIйоллилга дукхача шерашка дувцаши дагабуалаши хьаена къаман паччахьалкхен концерн хIанз укх сахьата каьхата тIа юсаш я. Лоацца аьлча, пиллай Iула духьалъэтта латаш боаллача IаьхаргигарчуЛ дикагIа хьал дац картельни ведомствага дунен халкъашта юкъерча мехкдаьтта компанешта духьала лоаттабеча къовсаме. ХIаьта а Iаьхарг майрабаьнна духьалъэттаб.

Картельни ведомства мехкдаьтта компанешцарча къовсамах дола хоамаш сакъердаме дувцар санна дешар, хIаьта цуна хетаьча телепередачашка циркерча жуккаргий ловзарга санна хьежар. «Эссо», «Тексако» яхача малхбузенгермански филиалийн кхыча концернайн генеральни директораша хьакхайкадаьд, рыночни конъюнктура талхарцен ФРГ-е предприятешка доаккха доагор кIезигдаларцен дувзаденна Роттердамерча мехкдаьтта биржера кхы тIа а бензин ийданза далац шоаш, хIаьта из цига шоэза дезагIа да аьнна. Цигара хьадоагIаш да, йоах, маьхаш IотIадетталулга. Лоацца аьлча, долла хIама рынка законегIа лел.

Цар шоай йнжарашкара, вешта аьлча цу компаней голландски филиалашкара ийдеш а концерний центральни правлене пайдаш цхьан кисара вокх киса дехкаш а хиларах менеджераша йиет а ца хулаш Iадда Iер гIойленагIа лаьрхIад. Яхен ялен моттиг йоацаш йисай картельни ведомство. «Пиллаша» кIомсараш Iохийцар, лергдар фуд ца ховш биса Iаьхарг корзагIбаьнна Iаьхар. Цхьабакъда цу ханна нийсъелар ерригача малхбузенгерманскн общественностага кхы дIахо садетталургдоацаш йола событи. Укх денношка гучадаьлар, «Эссон» «Тексакон» пайда алхха укх шера хьалхарча квартале дIадахача шера цу хaнаца нийсбича 123 процент (!) лакхбенна хилар, цу тIа а берригa а европейски рынка чотах.

ДуIа хьайра Рейна тIа. ТIаккха тактика кIезиг-дукха хувца лаьрхIар мехкдаьтта Iалаьматаша. «Эссо», «Тексако», «Шелл» картельни ведомства яьча решенена раьза хиннай, цудухьа эггара тIехьагIа шоаш IотIатеха маьхаш цхьан юкъа юхадоах цар. «Лочкъаяьча хIара маркана тIера цхьацца пфенниг юхалу», — цунца дувзаденна Iоттар еш яздора «Унзере цайт» яхача малхбузенгермански коммунистий газето.

Цунца цхьана «Эссон», «Шеллон» хьакхайкадаьд, дукха ха йоацаш IотIатеха маьхаш юхадахарах, шоаш Роттердамера тIаккхухьа бензин кIезигдергда — из гIойле йоацаш да аьнна. Из бокъонца йола кетарло яр. ХIаьта а фу дергда, иштта дIадех дунен халкъашта юкъерча монополей доала кIал йисача «езъяь яйтача рыночни экономико».

Массехк ди хьалхагIа опыт йолаш волча СДПГ цхьан политически экспертаца къамаьл даьд аз. «Долла хIама ший гон тIа доагIаргда, — аьлар цо, догдоахийла яйзачох кулг а тесса. — Цхьа-ши бутт баьнача гIолла, долла хIама дIанийсденна даьнначул тIехьагIа, мехкдаьтта компанеша юха а лакхдергда маьхаш. Вай хьалашка фуннагIа даь а уж IотоIаяра эггара нийсагIа йола способ из я кооперацеи наькъашха гIолла кхоалагIча дунени социалистически мехкийи энергетически бедала хьасташта тIакхоачарг йола паччахьалкхен мехкдаьтта концерн ФРГ-е хьаяр. Цу гIулакха итташ шераш тIехьадисад тхо. хIаьта хIанз мело яр Iоттара кхераме а да». Бакъдар, бакъдолча хила деза.

Бонн.

И. ПОРТУГАЛОВ,
АПН соб. корр.

ХЬОКХАМАШ ЛАКХДЕШ...

ЧIоагIа раьза болаш, боккхача безамца йийцар шоай производственни собране тха колхоза хьайбаш леладераша эрий даьда лаьтташ карадервадаь ткъо шу дизара Алма-Ате хиннача торжественни собране КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл. Цу тIа хьоаньча положенеша, яьча выводаша декхарийла бу тха колхоза къахьегамхой хьайбай продукци яккхараи из паччахьалкхенга йохкараи укх шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара низ кхо ца беш къахьега.

ХIаьта декхараш лакхеи бехктожхамеи да. Укх шера хIара кхоабача Iаттагара 2450 килограмм шура яккха, ден-бус хьайбана 700 грамм дулх тIакхетийта, котама тIехьара 170 фуъ гулде, хIаьта паччахьалкхенга фуаш — 7,7 миллион, шура — 1500 тонн, дулх — 240 тонн дохка дош деннад.

Уж декхараш кхоачашдара шу дIадоладеннача хьалхарча дийнахьа денз хьинаре къовсам дIаболабаьб. ХIанзле цхьадола толамаш а даьхад.

Иштта, цхьоалагIча квартале план 1750 эзар хиннача паччахьалкхенга 2068 эзар фуъ дехкад, дулх — планал совгIа 29 тонн, шура 380 тонн ехкай планагIа 315 тонн йохка езаш хиннача. Уж толамаш доахаш дукха хьинар, низ дIабеннаб колхоза доаркаша, бежа Iуша, коа тIара олхазараш леладераша, специалисташа. ХIаьта хьайбай продукци алсамъяккхар духьа района боахамашта юкъе яьржача социалистически яхьа хьалхарча квартала итогех района Сийлен доска тIа яьккхай Кирова цIерагIча колхоза коллектив.

Къаьстта дика къахьег коа тIара олхазараш леладераша Е. Тишковас, Н. Гуриннас, Е. Дороховас. ПланагIа 40 фуъ гулде дезаш хиннача цхьан котама тIехьара юкъера лаьрхIача 60—72 фуъ гулдир хьалхарча квартале царех хIаране. Дукха лоархIаме гIулакхаш да доаркай чоте а. Иштта, йоккхагIйолча доаркас Ленина ордена кавалера, коммунисткас М. А. Рыбалкос хьалхарча квартале хIара кхоабача Iаттагара 1172 килограмм шура яьккхар. Из хьокхам районе а республике а эггара лакхагIа ба. ХIара кхоабача Iаттагара эзар килограмм совгIа шура яьккхар доаркас Т. Клешневас а. Шура яккхара шоай декхараш тIеххоачашдеш къахьегаш кхы а дукха доаркаш ба колхозе.

Соахка хинначарел дукха лакхагIа да укх шера тха колхоза хьайбаш леладераша гойта хьокхамаш. Иштта, дIадахача шера хьалхарча квартале яьккхачул 198 килограмм дукхагIа я укх шера хьалхарча квартале хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура, хIаьта колхозе яьккха еррига шура — 143 тонн дукхагIа. Иштта дукхагIа да гулдаь фуаш а даьккха дулх а. Дикка лохдаьд хьайбай продукци яккхарга дIадодар а.

Укх шера хьайбай продукци йоаккхилгeн кийчъелгeн алсамдаккхара Iаткъа дукха бахьанаш да. Царех керттердар да Iан замалахьа чусоцадаь хьайбаш, хьалхарча шеращца нийсдича, дIадахача шера доакъаращца дика Iалашде тхона карагIдаьнна хилар. Соахка, цул хьалхарча шерашка Iа чакхдоалаши бIаьстан юххьеи доакъар чакх а даьлле из кхыча боахамашкара эца дезаш хулар тхо. Цхьабакъда дIадахача шера Iалашдаь доакъар хьайбаш кхабара тхоашта таъарал совгIа кхыча боахамашта дохка а совдаьлар. Цу гIулакхо йиш хилийтар тхона хьайбай продукци яккхарга дIадодар дикка лохде.

Хьайбай боахам дегIабоалабе доккха новкъостал дир тхона паха къахьегамцара моральни материальни безам совбаккхара гIулакх эргадаккхаро, хьайбашта Iунал дар тоадаро, иштта кхыча бахьанаша.

Хьайбаш леладераштa юкъе яьржа социалистически яхь мамогга дикагIа вIаштIехьъяьккха лелаяра хаддангза йоакхо ю колхоза партийни организаце. Яхь лелаеш хьахиннар беррига колхозникашта гуш хилийтара къаьстта теркам тIабохийт. ХIара бетта лаьрхIа белгалъяьккхача хана фермашта, хьайбаш леладерашта юкъе яьржача яхьа итог ю, баьча балха анализ а еш. Яхье котало яьккхача хьайбаш леладерашта цIе вымпелаш, ахчан премеш тел, цар цIераш колхоза Сийлен доска тIа йоах. Хьайбаш леладерий къахьегама овсарле лакхъе торо хулийта кхыйола мероприятеш а чакхйоах колхозе.

Укх шера хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шоаш дукха низ дIабала безаш хургболга дика кхетаду колхоза хьайбаш леладераша. Цудухьа ер шу дIадоладеннача хьалхарча дийнахьа денз балха тIа мело ца еш, толамаш доахаш хьинаре къахьег.

Теш со кхолагIча пятилетка дилагIча, къоастамбеча шера шоашта хьалхашка латта декхараш тха колхоза хьайбаш леладераша толамца кхоачашдергхиларах. Цу гIулакха дика торонаш а я боахаме.

Ш. ФАРГИЕВ,
Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза парткома секретарь.

ЛЕНИНГРАД. Е низ бола коза машинаш «К-701» яхача марках йола трактораш «Кировский завод» яхача объединене арахийцай. Предприяте цехашка керда кхашкара вамполаш серийно арахеца йоллаяра кийчо еш латт.

Б. САРАНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Литературни оагIув

КОСТЮМ

ХЬ. ОСМИЕВ

ЮМОРЕСКА

ДИРЕКТОР кхайк хьога, аьина, лаьрххIа саг наIарга вера совхоза тракторист Султан волча. ЦIаьхха шийта из хоам кхаьчача, «харт» аьина, снйсаре дагаехар тракториста, бийсана трактор кхай тIара чу а йоалаяь, ше маьхагIа аьха наьха ши беш дагаехар. Султана шийна вIалла додий а ца ховш саббаре пхьукIоаге а даха, цига мIараш хьакха доладелар цун аьрла кулг, из мотъяг кIомъелча санна.

«Цин йойла укх баьха даь хIанз, ма гIовза дьлар ерI— —аьина дега тIа дера Султана. — МоллагIа ваьттIавале а, вай ваьттIа хила веза снйсара аз аьхача шин беша. Ма сиха а кхийнад! КIийлена хайна ваьгIавол из, да хьакхийца валларг?! Кхы ваттIа ма кхувлла цун, са наьна кер чу илла из ваяе а. Даькъазчоа даь цIара йоагIа, яьхад, энгар. Ерраморг хургда-кх из». Уж уйлаш чуяьхкар цунна пхьукIоага чу мIараш а хьекхаш вувлаьелча мо латтача хана. ТIаккха, набарах доьхавоалаш санна корта а бегабаь, хьийлда совхоза конторагахьа вахар из.

НиI хьаелла дика лоаркIа ца веш, кога тIара кога тIа воалаш латташ директора кабинета наIарга цхьа юкъ яьккхар Султана. «Ловча, хур хургда, хиннар гургда» аьлча санна шиъ дог ура а оттадаь, наIарах майрра пIелг тедаь хар цо тIеххьара а. Чура хьайист хулаш хезар цхьа къонах. Цун гIарах вайзар Султана совхоза директор Батарбик.

НаIарга кхаччалца духьал а вена, тоIIадаь кулг а лаьца, чIоагIа безаме тIаийцар цо Султан. «Чудоаллар фуннагIа дале а, духьалвар-м эзди дакъовахчун», аьина хийтар тракториста. «БIарг ма хилба хьона, бIаргІ»

— Хьалвала Султан, Iоха, укххаза Iоха!— аьина, шиъ истола уллув латта кIаьда гIанд дIахьекхар директора. «Фуд хIанз Iа сона хьуозадер? Ер хIнала ца а лелаеш, Iайха ур хьаьнна хIана валац хьо?» — аьлча санна кIирвенна Батарбика бIарахьежар Султан. Уж Iохийшар.

— Хьадуьцал, Султан, миштал вахар-лелар? — юха а йист хилар Батарбик. — ЦIатIа гIолла сагото йоацаш дий?

— Кхы сагото йолаш хIама дац. «Къарс-къин» яхаш дIадоахк тхо-м. Оаш фу ду, шо дий, Батарбик, сагото йоацаш?

— Дика доахк тхо а. Сагото яц... Вай массане а цхьатарра юкъара йола воай совхоза яр мара, кхы сагото яц.

Цо дуьцачоа уйла дIатIаьлодаш вацар Султан, цун уйла кхыча деша тIалестар. «ХIанзхIанз фу аргдоя укхо, сенна кхайкаьол-теш», яхаш, сатем байна вар из. Цхьабакъда ше ништта шекволаш хилар къайлакхухьар цо.

Моаршал - денал, фу доаккх-мал доаккх дIа-хьа хаьтта чаккхдаьнначул тIехьагIа ше Султанага кхайка гIулакх дIадоладир Батарбика.

— Буро тIарча юрга боахама институте деша вода вай цхьан отделене управляющи — Закре...

«Ер хьалхагIа дийцар а дицдеш ма дий,— аьина хийтар Султана. — Сона сенна вуьц укхо Закре а цун дешар а?»

— Хезадий хьона из?

— Аз-м ла а дувгIац цу тайпарча сайна гуиахь доацача гIулакхашка.

— Со хьайга хIана кхайкав хой хьона, Султан? Партийни а профсоюзни а организацеица дIа-хьа а хаьтта, укхаза тхоайта дагадехача хIамах хьона хьайна фу хет хьажа, аьина кхайкав со хьога. Лаьттанцара болх дукха безаш а нахаца Iимерза дувца ховш а хьо волаш санна хийтта, тхоайла дага а даьна, бехктокхам дукхагIа болча бахка хьо хьожаве лаьрхIад оаха, нагахьа санна хьо раьза хуле. — Цунна дагардар фуд ха гIерташ санна Султана бIарахьежаш вегIаш цхьа юкъ а яьккха, тIатехар Батарбика:—Тхьовра аз хьоавьча Закречун когаметта управляющеллга хьожаьвча, на болх булургбарий-теш хьога?.. ШоллагIча отделене.

БАТАРБИКА бераш беган ца хиларах тийшар Султан.

— Лакхерчарна дикагIа гу хIама, — аьлар цо, директора чIоагIа раьза хинна бIара а хьежа. — Со оаш даьчоа тIехьа ва. «ЛадувгIаргда-кх дувцачунга,— дег тIа дера Султана. — Сона хийттачоа ма тара а хиннадац сога ала лаьрхIер. Со венна дIа ца воале, бекхам ца беш-м дутаргдац хьона аз тахан сай аккхар ду гIулакх.

—Из болх сога булургба!— аьлар цо бIубенна.

— Дика да хIаьта, Султан. Геттара дика да. Хьо цу баьха раьза хиннарг лоархIаргва оаха. — Къамаьл хадарах хоам а беш, ваттIачара хьалгIеттар Батарбик. — Вай дийцачох сагага хIама а ца хьоадеш, хIанзарчоа хьай болх бергба Iа. Укх кхаь-дий дийнахьа, цкъа со районе ваха цIавеча, чаккхдоаккхаргда вай ер гIулакх. Кхийтарий хьо аз яхачох?

— Даьра кхийтар. Фуд цига кхета? Сай баге сайга а кхоабаш Iе веза-кх.

Батарбика борд-бордагIа вела а къежа, аьлар:

—Кхоана - ломма юха а чуотта со волча, фуд - малад хьажа.

Директораца деш дола къамаьл чакх а даьнна, моллагIа вола совхоза тракторист а воацаш отделене управляющи ше хилар Султана дагадехача хаина цун бIарг тIаэттар тIпъяла йоласначa шиъ костюма цхьа шу хьалха хиннача Iаттана. Низткъа мара хоа а ца луш, цIаза-пIелга бухьиг тIаоттабалла мара йоаца из Iатта хIанз говр миссел йоккха хийтар Султана. «Хьо а управлюще костюм яцI— хоададир цо шиъ дагахьа. ЧIоагIа зем а боаккхаш бIарахьежар из дийхк санна морачa зиптах яьча Батарбика костюма. «Иззаморг эш сона а,— хийтар цунна. — Со а ва наха юкъе лела везаш...»

Улица новкъа а ваьнна ше чуводаш юха а дагадехар Султана: «Ше доал деш болча наьха ярел толашагIа хила еза кулгалхочун костюм. Управляющи ва аьнна укх костюмаца аравоале-м нах беларгба сох а са биркъалах а...»

Саррахьа беррига дезалхой чулестача хана цIагIа а юьцаланна а сесага а аргI-аргIа бIара а хьежа, дIахо аьлар Султана:

— Тракторист хилар во да ала валлац шоана со. Цхьабакъда, управляющи — из кIезиг-дукха хьакимал доаллаш болх ба, хIаьта хьаким тIабувха гIирс биркъа болаш хилча тац. Фуй ер? — хьа а лаьца дIахьекхар цо шиъ костюм. — Фу сий хургда са ер тIолх а тIайнйха наха юкъе лелаш хилча?!

НАНАС а сесага а, дIа а хьа а эцаш, шоай низ кхоачар дир керда костюм эцилга селла сагота гIулакх ца хилларах Султан дIакхетаве гIерташ.

— Нах-м костюмага хьежац, кIаьнк,— кертага хьеж,— аьлар тIеххьара а нанас.

Султана лергах а хьоккхадалаьзар цо аьннар.

— Йолле,— тIавийрзар из сесага,— чехка Хьуси хьавийхе йола. Чехка!

Шоай юртарча школе итт класс укх шера чакх а яьккха Султана даь вешиъ воI вар Хьусен...

...— Хьуси,— аьлар Султана, цхьа юкъ яьннача гIолла цIагIа хьачу а ваьна наIартIехьашка дIаэттача кхувш воагIача кIаьнкага,— со Iурра Буро тIа вахаза валац. Кхоана сона хьалхара болх бе безаргба Iа. Живарн, Хьуси, Iурре а бригадирах дIакхеталахь — де дезар цо хьаргда хьога.

Хьусен раьза хилар. Цунна тракторца болх бе ховра. Аьхки биззача кхаь бетта тракторца йолайир Султана из шиъ тиша костюм.

—ХIанззалца тракторист мара хинназеце а, кхоана-ломма деза управляющи ва шоана со,—йоахар цо наьлаген сесагаген. — Ззар цIа дахача укх юртах наьсса ах юрт чуйоагIача шоллагIча отделене управляющи.

«Аз се управляющи ва аьнна баьча хоамах фу хетаделархьогI аккхарна», аьлча санна, болх баь вар из соахка.

ШоллагIча дийнахьа Iурра эгтара хьалха йодача автобусца Буро тIа вахар Султан, цIагIа мел дола ахчаш кегийвIашагI а теха. Шийна дикагIа йола костюм лохаш из чу ца отташ нагахьа тика йисанзар йоккхача городе. Шиннахьа базар тIа а хилар. ТIеххьара а корайир цунна ше лийха тайпа костюм. Деххар дIа а деша хьанйцар цо из. Юххе Iойийллача йовзаргIоацаш, Батарбика яр санна, мора бое а болаш дикагIа долча зипа костюм яр Султана цу дийнахьа ийцар.

Ший дега махетта дика ийсъенна из костюм «неца латоргбоацаш лувча ца йича» тоам хетанзар Султана. Цудухьа «чоапилг» тIакIалтIаьлла лаца уж булкъаш чу а бийтта, шиъ дегIа доалара ваьнна а волаш, саррахьа юртарча наха цIавоалавир из.

Цу шоллагIча дийнахьа, шиъ дегI матта а дайта директор волча юхавахар Султан, цо шийга аьинача тайпара ХIанз из уцIаьника хьокха вахийта а мегаргволаш, кийчвенна вар. Тахан мара тIаювханза йола дийхк мо морача зипа костюм чIоагIа товш яр цун дегIа тIа.

ХIанз дукха безаме доацаш хилар Батарбика из тIаэцар.

— Снйсара юха а тхоайла дагадаьннад тхо, Султан, вай дийца хиннача гIулакхa. Хоза кхаъ бац аз хьога боаккхаргбар: самардийнахьа вай дийцар дехад.

— Фу хиннад цига, Батарбик? Дехке-м даргдацар шо...

— Баьха дийнахьа трактор дIа а кхесса, Буро тIа а ваха къарзкъ мелаш лийннав, йоах, хьо...

Ийс кхийттача ябакха лордах тарра, чубахар Султана корта. «Вай дийцар дехад» яхача дешаша сабIарздаьлар цун. Чура ара а ийкха дададоаллаш санна, детталора дог. Шийна вIалла додий а ца ховш, балам тIа гIолла айденна саббаре тIехьашка а даьнна, пхьукIоаг кIомъелча санна, цига мIараш хьакха доладелар Султана аьрда кулг.

Доллача хIаманна бехке из йолаш мо, да вийнача маьречоа а кхы гоамагIа хьожаргвоацаш, селла дегаза Iохьежар Султан шиъ кердача костюмага.

— Ма даькъаза костюм а хиннай!— ийкххар Султанага, цун уйлаех кхетанза вола Батарбик чIоагIа цец а воаккхаш.

Байкал яха Iам дунен тIа эгтара кIоаргагIа ба. Кхы хувца ца луш юххьанца шоаш хиннача тайпара хоза да цунна гонахьара лоамаш тайгаш. Ший аккхача ховлаца дуккхача наьха безам тIаувз оакхарий наькъа такилгаш долхачен гIордаьнна баргузински соалор дахачен мехко.

СУРТА ТIА: бIарг макхоачча яда аренаш.

Э. Брюханенко сурт.
ТАСС фотохроника.

Сонта-Iал

— Диала а, уж тиша тIолхэш а тIаехке, дийша наб еш, хайша салоIаш доацаш, чуапилгаш санна, лаьттах ма доахкий шо-м, — яхаш шиъ шуча футтарвеш хиннав Сонта-Iал.

— Ай!.. Ва Сонта-Iал, хезадецай хьона «Аьхки хьоа ца кхийхкачун, Iай яй кхийхкабац» яха вай даьй кица, — аьннад Сонта-Iалий шучас, Баьтарха.

Массаза а, ваханза волча водаш, хьоашалгIа лел яхаш, эйлаюкъе ваьна лелача Сонта-Iаьлий лергех а кхийттабац цу кица хьехам. «Болх-м Iа мел бе а кхоачалургбацар!» — аьина, Баьтархах ца вашаш, кулг тессад цо.

Цкъа дукхача нахаца замелгIа водаш, наькъаца уллача хьийкъа, моша юарг хинна, тоаеннача хьажкIий кхайна шоаш улув кхаьчача, ахкарцарча цхьан новкъоста аьннад Сонта - Iалийга.

— Хьажал, мишта хет хьона хьай шучий хьажкIаш?..

— Хьайл, хьайл... ма тоенна а я меттахь... Лакхача гIадамех вIаши чоал а яьнна яхкаций пхьарсаш санна йола сома хьажкIаш, — аьина, тур а даьккха чухийцай хьажкIашта юкъе шиъ гово Сонта-Iалас.

Къизача моастагIашта дорхвенна чуйнача саго санна, эгIа-магIа, хьажкIаш дика-дикагIа йолчахь а вувлаш, тур детташ тедаш лаьтта дегIала ухийташ хиннай Сонта-Iалас шиъ шучий хьажкIаш. «Ва доккъа яргаш, хIара шерра-шера чуя мамогга хьувкъаш, са шучий-м хьалбикъа ма яьннайий шо, — яьхад Сонта - Iалас.

ЧIоагIача туржаIа юкъе хьувзаш эттача саго санна доккха садаькха тур юха бетта а делла, лирача тIеме моастагIел котвалара вокkхийвер санна гIозваьнна, шиъ новкъосташта улув а ваьнна, волавенна Сонта-Iал.

— «Уйла йоацаш даь хIама бала боацаш дисадац», — яьхад вай даьша.

...БIаьстан юххье лят кхоачаденна ше моцалла кIалвисача, шиъ шучашкара яз хьажкIаш еха вахав Сонта-Iал.

Велхача кхаьча шийгара бала кодош вагIаш цхьа ха яьнача гIолла, моцалла кIалвусача а кхаьча, ше хьажкIаш езаш веныга гучадаьккхад Сонта-Iалас.

— Даьллахь мадарра из хьадийца ца воалаш, ма чIоагIа сагот дайтар-кх Iа тхога а... ХьажкIаш ях Iа, хьажкIаш... ужаш-м даьра яр вайга хьона мел еза а... Бакъда, хьа кадарга хьежача, тхо-м даьра дар, юртага а хьалха воаккхалургвоацаш балийга вахав-кх ер, фу дергдола-теш укханна, хетаденна, чIоагIа саготдеш,— аьннад Баьтарха. Лувш оалаш, сакъердаш дукха ура а баьгIа Iобийшаб уж. Iурра гIайтта, хIамa дна шоаш баьлча Сонта-Iалас аьинад:

—Жи хIаьта, кхы хье ца волийташ, хIанз со цIавохийтилга дергла вай... Хьайохка сона хьажкIаш а!..

Йист ца хулаш, цхьа чIоагIа уйлашка ваха саг санна, корта чубелла ваьгIав Баьтарха.

— Жи, ма гоаве со... Укхазара воддашехьа хьара ваха а веза са... Фу деш вагIа хьо,— аьинад, «хьайна езараш хьажкIаш мара ца хилча, сел текхораш е эшаш а яцар укхаза-м»», яхаш, бус цар даьча къамаьлашка хьежача, шоашкара ераш еха ше варах а гIозбаьнна маьб ераш-м, хетаденна, мейвеннача Сонта-Iалас.

— Даьра вагIа фу даь хьога къамаьл дIадергда ца ховш, боккха бохам баьина-м, — аьннад Баьтарха.

— Фу бохам?! — Хьабуццал оаш сога из бохам, — аьннад, шалта тIа кулг дилла Баьтархана бIара а хьежа, Сонта-Iалас, царна баьннача бохама ше вала а кийча волаш санна.

—Шийна фу тIакхоэчаргда а ца ховш, наьха сискалах визачара ше цIаккха а мецлургвац мотташ, къахьегарех велар дика доацилга дIахайта деза оаш шоай шучанга, яхаш, снйсара гIанахь хьажкIаш духьал а яьхка ма хьийзавий со-м, — аьннад Баьтарха.

— Из фуд са хIанз!.. Къахьегарех велаш хулий саг! — аьннад Сонта-Iалас.

— Даьллахь... снйсар гIанахь духьал а яьхка... хьийкъачa тхона а, тхо хьувкъо гIерташ къахьийгача шоана а сердаш, тур детташ керза тхо йоаьча цунга тхо оаш юнйте, хIанзачул тIехьагIа тхогара хургболча дикача балхах даьннад шо, яхаш, боккха болх ба тхона цар эккхийтар, — аьннад Баьтарха.

Шалта тIара ка а хьаяьккха, корта чубахаб Сонта-Iалий.

— Даьллахь яц-кх, тIехьагIа царга даха дог а долаш, цхьа буртиг хьона бала йиш-м тха, — аьннад Баьтарха.

Уйла йоацаш даьча хIамах, аьннача дешах, цкъа дехке ца воалаш висац саг.

У. ЮСУПОВ.

ЧАХКИЕВ Саид.

АХАРХОЧУН IУЙРЕ

Ахархо лел сецца гIетта,
Шортта коа тIер аравоал,
Лоалахошка вода тетта:
Iуйре дика хийла оал.

Лотаенний сигле. ЦIаьхха
Лоамах малх хьалъарабоал.
Цунга, гув тIа ваьна,
лаьрххIа:
Iуйре дика хийла оал.

Ше хьош санна боккха
кхаа,
Тlаккха юрта аравоал,
Хига, хи чур чкъаьрашка а:
Iуйре дика хийла оал.

ХьунагIа вод из кийца кхаа,
Шийла хи цо мархIабол,
Цунга, хIара гаьнага а:
Iуйре дика хийла оал.

Оалхазараш, гой шуга а,—
ХьунагI гIолла из
чакхвоал,—
КIормацашка цо шиъ
дагар:
Iуйре дика хийла оал.

Цул тIехьагIа, са
мукъдаьнна,
Шортта гота аравоал,
Шиъ тайпара дика,
хьаьна
Хул цо боаккха хIара
боал.

ГАГИЕВ Гирихан.

ДАЬКЪАЛ ДУВЦ АЗ...

Даькъал дувц аз
Сийрда хьаькъал,
Цlена безам
Вувц аз даькъал.
Даькъал дувц аз
Каний дозал,
Даькъал ювц аз
БIаргий хозал,
Лоамий лакхал,
Зизай ховхал,
Шовдай шелал,
Дегай йIовхал,
Дира хьацар.
Мерза маькхаш,
Лоаца лоацаш,
ДIаьха наькъаш,
Боалий ала,
Бордий шекар...
Даьхе, сона
Дал из шедар!

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХАЛКЪА БАГАХБУВЦАМЦАРА

МАЛАВ ХЬО?

Со зIамига волча хана дар из. Дика даьина дале а цу хана бархIийс шу мара даьина хургдацар са. ТIом дIабаьнна къен мецен ха яр. Тха даьнен даьвешиий дезали Къилбаседа Казахстане бахар. КIор а дошув а доаккха рудникаш йолча цу йоккхача городе чуваьнна болх беш, напас баь вежарий санна бахар дукхача къамех бола нах: нохчий, гIалгIай, эрсий, украинцаш, казахаш. Со деша ухар, тха даьнас накъа а воахаш.

Цхьан Iай цIайзача дийнахьа базар тIа вIашагIкхийтта доххар-эцар деш дукха нах бар. Цига, даьвоашас ахча а денна, тIавахар со цхьан сага. Кхыча ваха юкъе белгала воаллаш беса а, дувхара а тоаенна, оамала дикка кура саг вар из. ТIаювхаш йIайха валенкаш, тIатуллаш йоккха кий, тIаювлаш дербат даь кетар а йолаш, конфеташ йоххаш латтар из. Тайп-тайпара басар даьча бордилгий дар цар сурташ. Малав уж шиъ хана ца йийзар, царна тIа ца кхийнар?

Фу мах ба а аьина, аз ахча дIакховдадаьчул тIехьагIа хаттараш деш пхьанна тайпара а са гIулакх сиха де дагахьа воацаш хьайзар къонах. Из фу дар а хац, аз массадолча хаттара жоп денначул тIехьагIа, цо вайнаьха меттала хьай къаман цIи яккха аьлча, аз «вайнаьха саг ва со» оалар.

Дукха шераш дахад цу хана денз. Дукхха а хувцаденнад, эргадьннад. Со а вокха хиннав. Цхьабакъда, сона массаза а дагаух, аз «вайнаьха саг ва со!» аьина, массайттаза жоп делча а, «малагIча къамах ва хьо?», — яхаш, доккхала санна сох велакъежаш, цу хана са, зIамигача бера, сатем боабаь из къонах.

Дукха тIехьагIа мара кхетаданзар аз цу дешай маIан, хIаьта сона хIанз а новкъа да айса цу сагага «Хьо хье малав хой хьона, воше?» — ца хаьтта.

Наг-нагахьа хIанз а нийслу цу тайпара нах. Уж бецаре язде а дезаргдацар е мугIараш. Ма дика гIулакх дар-кх вайна юкъе цу тайпара адамий а, къамий а юкъ ехка нах боацаш баларе! Ма болх бар-кх, дилла, цу тайпарча сагага «Хьо хье малав хой хьона, воше?»— ала саг нийслоре!

ДОТТАГIА ЛАРХIАР

Шин доттагIа хиннав Iаббаси ЯрагIийи. Дош алара геттара тIера болаш, вIашин аьначох цIаккха а эгIаз ца болхаш, доагIача а ца доагIача а шоай бег тохаш лийннаб уж.

Юххера а шоай цхьан гIулакха арабаьнна уж нийсбеннаб цхьан фусаме. Дахар-денар дувцаш, вож аравьинача хана Iаббасах лаьца ЯрагIес аьннад:

— ДIавакхкхал дIа, доккха жIалий дар из-м!

Иштa вож воаццача Iаббаса а аьннад:

— Говр яр из-м, ше маярра, кхы хьаькъал доацаш.

Циггача фусамнанас пхьер оттадеча хана цхьаннена хьалхашка отталаьр вIалла гонахьа дулх а доацаш, жIалена мара йохкаргйоаца тIеххаш, хиннай, хIаьта вокханна говра пхьеринга буллаш бола кен хиннаб.

ШоллагIча дийнахьа Iурра гIайтта новкъа баьнна болхаш шоаьшта даьча хьоашалах цецвиннача Iаббаса хаьттад:

— Даьллахьий, ЯрагIи, фу дар-хьогI из вай цIендас вайна цу тайпара хьоашал дар, кхы со хьоаваь хIама-м аьннадацар Iа цунга?

— ХIама аьннадацар, хьо аравьиначa хана жIалий дар из-м адарал совгIа, Iа фу аьннадар?

Долчча тайпара Iаббаса а дийцад ше аьннар. Цу хана денз чIоагIо яьй новкъосташа бахача а, баьхкача а шоайла во дош ца ала геттара чIоагIа шиъ доттагIа вокkхийвеш хеставе, дикан тIа, вон тIа нийсбелча — «Хьон-хьон магIавала, ай хьо а волаш со магIа мишта воал?» — оалаш лела. Дукха ха ялалехьа геттара цIи йоаккхаш, мехко лоархIаш къонахий хиннаб йоах царех.

IИНДАРГIА

БIаьстан юкъе нагтахьа мара доагIаш доаца сийрда, хоза ди хиннад. Ший дегIацарча низо, лакхера хьежача беркатерча малхо, гоннахьарча хозача Iаламо дог гIоздаьккха новкъа ваьнна водаш хиннав цхьа саг. Из вах-ваххача, кхаьч-кхаьччача кхоачаш, цо да-даьр деш, вIалла цуннеи шийнен юкъе юкъ ца юташ, цIаккха цунна тIехьара ца доалаш лелаш хиннад цун IиндаргIа.

— Даьллахьа, IиндаргIа, фуд - хьогI Iа лeладер, тахан сарралца сопа тIехьа-м ма лелий хьо? — аьннад саго.

— Хьайна хаций хьона цIаккха а, цхьанна хIамо: балано а халоно а дохадергдоаца хьоцар доттагIал лаьрхIа со лелилга! — аьннад вокхо.

Циггача из гучадаккхара санна, цIаьхха бирса мух хьекхаб. Деррига дуне а лаьтта а баьддерзадеш, ситалара малх дIакъайлабоаккхаш тIаьхкай Iаьржа морхаш. Бий мо дола догIан тIадамаш IотIалега доладеннад лаьтта. Циггача вIалла улув хиннадий а ца ховш дайна дIадаьннад IиндаргIа. Вай лорадолда цу тайпарча доттагIех!

ДIаяздаьр
Або МАЛЬСАГОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Берашта. «Гоаза кулгаш». 10.00 — Босбола телевидени. «Киноникъберий клуб». 11.00 — «Иштта я уж истореш» яха телевизионни спектакль. II-гIа истори. 15.40 — Передачай программа. 15.45 — «Книжни лавка». 16.30 — Дешархошта. «Ше альпинисташ» яха телевизионни художественни фильм. 3-гIен, 4-гIен сереш. 17.25 — Берашта. Мультфильм. 17.30 — «А. С. Пушкин. «Евгений Онегин» яхача фильм-концерта премьера. Романа тIара доакъош. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Берашта йола передача. 18.30 — «Подвига полевая почта» яха передача. 19.00 — Босбола телевидени. Ашараш лекх баьнисташа В. Петровеи В. Гридинеи. 19.30 — Босбола телевидени. Горьке цIерагIча Московски художественни Академически театра фильм-спектакла премьера А. П. Чехова «Чайка». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Чайка» яхача фильм-спектакла дIахододар. 23.00 — Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Граждански оборонах. 18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсийн гIалгIайн меттала). 18.30 — «Тахан коммунистически къахьегама школашка». 18.40 — Фильм. 18.50 — Пятилетка къоастамбеш дола шу. «Лоаман даьгIенаши царех нийса пайда эцар» (нохчий меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Дуней халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.25 — «Ташкент — Ленина проспект» яха телевизионни фильм. 19.40 — «Къоначар гIулакхаш» (гIалгIай меттала). 20.10 — Шоьна, зIамига бераш. 20.20 — Телевизионни фильм.

22 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Къоначар творчество». 10.00 — М. Исаковский. «Ленинах йола дума». Литературни передача. 10.25 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.55 — «Иштта я уж истореш» яха телевизионни спектакль. 3-гIа истори. 15.50 — Передачай программа. 15.55 — «Хьамсарча мехка гIолла». Туркменски ССР. 16.25 — Дешархошта. «Ше альпинисташ» яха телевизионни художественни фильм. 5-гIен, 6-гIен сереш. 17.15 — Берашта. Мультфильм. 17.25 — «А. С. Пушкин. «Евгений Онегин» яхача фильм-концерта премьера. Романа тIара доакъош. 18.00 — «Вай кандидаташ». Алхаев Х. (нохчий меттала). 18.10 — Киножурнал. 18.20 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсийн нохчийн меттала). 18.40 — Документальни фильм. 18.50 — «Кагирхойн атенами». «Долаш да цу тайпара закон». 19.15 — Художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Балетах лаьца». Передача дIахьу А. Демидова. 22.40 — «Дуней велогонка». Чехословакера передача. 23.00 — Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

19.35 — Хоамаш, реклама. 19.40 — Телевизионни фильм. 19.55 — «74-шерара хьуькъам». Хий дехкача лаьтташта шортта тIунал. 20.15 — Шоьна, зIамига бераш. 20.25 — «Iалам лораде» (нохчий меттала).

РАДИО

21 май

6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Нохч-гIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — «Ше сийгаш». Пионерашта дешархоштен (гIалгIай меттала). 16.00 — Политически дешара шера итогех (нохчий меттала). 16.15 — «Социалистически кхетам балара — интернациональни кхетам балара школа» яха передача (нохчий меттала). 16.30 — «Россе трибуна» яха беседа (эрсий меттала). 16.45 — «ДоттагIал — яхье толамаш дахара лард», Передача (эрсий меттала). 18.00 — Кевда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Сакъердаме музыканташ» яха концерт (эрсий меттала).

22 май

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — СССР Лакхехьарча Совета хоржамашта накъадоахаш. Депутаталла кандидатех дола дувцараш (эрсий меттала). 8.40 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 15.15 — «Ленина а парте а гIулакха мутIахьа да тхо» яха школьни комсомольски организацей республикански радиолинейка (эрсий меттала). 15.35 — «Комсомольски иллеш» яха концерт. 16.00 — «Общественни законаш» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.20 — «Бахача наха — граждански оборонах» (нохчий меттала). 16.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 16.45 — «Барт болча коллективе» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 18.00 — Кевда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.30 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 20.00 — Социалистически яхье хьалхе лелачарна дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике 13—17, Грозне 15—17 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. 22 маера 26 мае кхаччалца морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, кIезиг - дукха догIа а делхаш, къилбаседа - малхбузехьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура буйсашка 7—12, деношка 18—23 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадува шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революцо проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 4845.